

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Diplomová práce

Martin Holý

Angažovaný teolog Milan Salajka

Praha 2014

Vedoucí práce: ThDr. Jaroslav Hrdlička

Anotace

Diplomová práce se zabývá osobností profesora Milana Salajky. Pojednává o jeho životě od dětství do je skonu. Sleduje Salajkovu duchovenskou činnost a následnou činnost pedagoga Husovy fakulty a ekumenického a mírového pracovníka. Zaměřuje se rovněž na jeho literární činnost. Vše sleduje na pozadí dějin Církve československé (husitské).

Annotation

This thesis depicts the personage of professor Milan Salajka. The body of my work ranges from his early childhood until his decease. It follows Salajka's spiritual activities and his subsequent scholastic work at Hus' faculty as well as his career as an ecumenical and peace-worker. It also focuses on his literary activities. His life is described on a background of history of Czechoslovak (Hussite) Church.

Klíčová slova

Salajka, Milan, 1928-2012

Církev československá husitská

Křesťanští teologové

Církevní život

Církevní školství

Husitská teologická fakulta

Ekumenismus

Křesťanská mírová konference

Keywords

Salajka, Milan, 1928-2012

The Czechoslovak Hussite Church

Christian Theologians

Church Life

Religious Education

Hussite Theological Faculty

Ecumenism

Christian Peace Conference

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, použil jen uvedené prameny a literaturu a řádně jsem všechny citoval a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 29. srpna 2014

Martin Holý

Poděkování

Mé poděkování patří především vedoucímu této práce ThDr. Jaroslavu Hrdličkovi za obdivuhodnou trpělivost a shovívavost vůči nehodnému studentovi, s nímž laskavě konzultoval práci doslova pár chvil před odevzdáním. Děkuji rovněž Evě Salajkové, manželce prof. Milana Salajky, a jejich dceři Mileně Bohatové za konzultaci a poskytnutí archivních materiálů z jejich rodinného archivu. Na závěr nesmím opomenout poděkovat také děkanovi fakulty profesoru Janu B. Láškovi a proděkanovi pro studijní záležitosti docentu Jiřímu Vogelovi za lidské vedení fakulty naplněné porozuměním pro studenty.

Obsah

Seznam zkratk	8
Úvod	9
1. Rodina a dětství	11
1.1 Rodinné poměry	11
1.2 Sestra Jarmila	11
1.3 Rané dětství	12
1.4 Školní docházka	13
2. Dospívání	14
2.1 Vstup na gymnázium	14
2.2 Válečný Hodonín	14
2.2.1 Hodonínský odboj	15
2.2.2 Odboj a hodonínská náboženská obec	16
2.3 Konec války	17
3. Vysokoškolská studia	18
3.1 Studium na Filosofické fakultě	18
3.2 Rozhodnutí studovat teologii	19
3.3 Husova fakulta	20
3.4 Absolvování samostatné Husovy fakulty	21
4. Farářem v Třešti	23
4.1 Svěcení a povinná brigáda	23
4.2 Vznik náboženské obce	23
4.3 Vlastní farářská činnost	25
4.4 Odchod náboženské obce a její další osud	27
5. Farářem v Hrušovanech u Brna	28
6. Farářem ve Starém Brně	29
6.1 Ustavení náboženské obce	29
6.2 Další život náboženské obce	29
7. Farářem v Praze na Žižkově	31
7.1 Vznik náboženské obce a budování sboru	31
7.2 Přibývající činnosti nad rámec služby faráře	32

8. Duchovním v Praze - Holešovicích	33
9. Rodina	36
9.1 Syn Martin	36
9.2 Syn Karel	36
9.3 Dcera Milena	37
10. Působení na fakultě	38
10.1 Šedesátá léta	38
10.2 Cesta k doktorátu	39
10.3 Kariérní růst	40
10.4 Děkanem Husovy fakulty	40
10.4.1 Husova fakulta a zahraniční styky	41
10.4.2 Husova fakulta a církev	42
10.4.3 Vlastní hodnocení	43
10.4.4. Rok 1989 a odchod z fakulty	45
11. Církev československá (husitská) z ekumenické perspektivy	47
11.1 Ekumenické aktivity před druhou světovou válkou	47
11.2 Poválečné ekumenické aktivity	50
11.3 Začlenění do světového ekumenického hnutí	52
12. Ekumenickým pracovníkem	54
13. Mírová činnost	58
13.1 Stručné dějiny Křesťanské mírové konference.....	59
13.2 Mírové působení v zahraničí	60
14. Činnost po roce 1989	65
15. Charakteristika vybraných publikací	67
Závěr	69
Resumé	70
Summary	71
Prameny a literatura	72

Seznam zkratk

CČS(H)	Církev československá (Husitská)
ČSR	Česká socialistická republika
ČZ	Český zápas
NO	Náboženská obec
UK HTF	Univerzita Karlova Husitská teologická fakulta
ÚAM CČS(H)	Ústřední archiv a muzeum Církve československé (husitské)

Úvod

Když vznikala ve dvacátých letech dvacátého století Církev československá (husitská), byly mimo jiné programové body, které si vytyčila, také úcta k vědecké pravdě a úsilí „naplniti současné snažení mravní i poznání vědecké duchem Kristovým.“¹ Paralelně s tím, aby si církev udržela svou tvář, musí neustále reflektovat a hodnotit svou vlastní historii a tradici. Protože bez poctivé a otevřené reflexe nelze opravdu upřímně přistupovat nejen ve své přítomnosti, nýbrž i směřovat do budoucnosti. Historie nám ukazuje význam jednotlivých osobností církve pro formování společnosti i jako hybatelů společenských a kulturních změn. V posledních letech k této reflexi dochází i na půdě Církve československé (husitské) respektive na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Příkladem mohou být práce ThDr. Jaroslava Hrdličky o Františku Kovářovi² a Miroslavu Novákovi,³ nebo Jaroslavy Otavové o Anežce Ebertové.⁴

Předkládaná diplomová práce o Milanu Salajkovi má ambici jít v intenci výše uvedené. Práce nám přiblíží životní osudy profesora praktické teologie z tak zvané třetí generace teologů Církve československé (husitské) od útlého dětství až k teologově smrti. Seznámí s jeho činností na půdě ekumenického a mírového hnutí, s jeho prací na fakultě jako učitele a dlouholetého děkana a neopomine se pozastavit nad jeho dílem publikačním.

Vzhledem k době a prostředí, v němž profesor Milan Salajka žil a pracoval převážnou část života, tedy socialistickém Československu, je zapotřebí hned v úvodu práce zmínit, že jejím cílem není vynášet hodnotící soudy a spekulovat o možné teologově kolaboraci se socialistickým státem, ani pokoušet se o omlouvání

---

¹ Zpráva o I. řádném sněmu Církve československé konaném 29. a 30. srpna 1924 v Praze na Smíchově. Praha 1924, s 50.

² Hrdlička, Jaroslav. Život a dílo prof. Františka Kováře. Příběh patriarchy a učence. Brno 2007.

³ Hrdlička, Jaroslav. Patriarcha Dr. Miroslav Novák. Život mezi svastikou a rudou hvězdou. Brno 2010.

⁴ Otavová, Jaroslava. Anežka Ebertová: Život a dílo. Praha 2012, Bakalářská práce, UK HTF.

jeho jednotlivých postojů a jednání. Obé je poměrně populární a snadné. V práci se pokusíme překročit černobílé vidění světa a nastínit myšlení a životní etapy Milana Salajky v rovině porozumění, budeme se snažit vysvětlit jeho postoje na základě jeho životních zkušeností, začínajících již v útlém věku.

První tři kapitoly práce pojednávají o dětství s dospívání na Moravě, rodinných poměrech a také době, která formuje osobnost teologa. Ve třetí kapitole nastíníme důvody vedoucí mladého studenta Filosofické fakulty Masarykovy univerzity k přestupu na studium bohosloví. Následující kapitoly, čtvrtá až osmá, podávají informace o duchovenské praxi, která byla zpravidla podmínkou pro pedagogické působení na Husově fakultě. Přiblížíme i historii náboženských obcí, v nichž Milan Salajka působil. Devátá kapitola seznámí čtenáře se Salajkovou rodinou. Desátá kapitola pak shrnuje působení na Husově fakultě. V jedenácté kapitole je nastíněn vývoj ekumenického zaměření CČS(H). Záměrně nerozvádíme tak zvanou pravoslavnou krizi v prvních čtyřech letech vzniku Československé církve důvodem je již četné zpracování tématu (na rozdíl od reflexe osobnosti Milana Salajky). Zájemce o tuto tematiku odkazujeme na příklad na knihu profesora Pavla Marka Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918—1924).⁵ Dvanáctá kapitola přiblíží působení samotného Milana Salajky na poli české i světové ekumeny. Teologovou mírovou činností se budeme zabývat ve třinácté kapitole, poskytneme i poprvé kompletní výčet všech jeho zahraničních mírových služebních cest. Ve čtrnácté kapitole postihneme hlavní činnosti Milana Salajky po listopadu 1989. V poslední kapitole zmíníme vybrané teologovy publikace a přiblížíme je čtenáři. Výsledky vytyčených cílů shrneme v Závěru.

---

⁵ Marek, Pavel. Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918—1924). Brno 2005.

1. Rodina a dětství

1.1 Rodinné poměry

Milan Salajka se narodil 6. září roku 1928 v obci Pudlov v domě č. 224 tehdejšího okresu okresu Fryštát, dnešní okres Karviná. Obec Pudlov, nacházející se ve Slezsku nedaleko hranic s Polskem, byla v roce 1949 sloučena s okolními obcemi v město Bohumín. Jedná se o poměrně starobylou obec. První zmínka o ní pochází již z první poloviny patnáctého století. Milan byl prvorozeným dítětem železničního zřízence v Moravské Nové Vsi Josefa Salajky a jeho manželky v domácnosti Adolfy, rozené Paulíkové. Oba rodiče byli členy nové Církve československé, jejich syn Milan byl proto následující den, 7. září, pokřtěn československým farářem v Rychvaldu Karlem Vodičkou na Milana Josefa.⁶ Salajkovi byli členy Náboženské obce v Novém Bohumíně, administrované od svého vzniku v roce 1927, do roku 1929, právě z nedaleké obce Rychvald.⁷ Milan nebyl jediným dítětem manželů Salajkových. V roce 1934 se jim narodila dcera Jarmila a další syn Miroslav se narodil v roce 1941.

1.2 Sestra Jarmila

Milanova sestra Jarmila se vydala stejným směrem jako její starší bratr a roku 1951 začala studovat na Husově československé bohoslovecké fakultě v Praze. Společně se starším bratrem studovali na fakultě jeden rok byt' v jiných ročnících. Studium ukončila závěrečnou zkouškou v roce 1955⁸ a nastoupila jako pomocná duchovní do náboženské obce Ostrava/Slezská Ostrava, k místní faráři Čestmíře Vlčkové. O rok poději se stává farářkou v náboženské obci Odry-Vítkov, kde působila

---

⁶ Rodný a křestní list Milana Salajky Rodinný archiv rodiny Salajkovy; Vodička, Karel (*1890), duchovní CČS(H).

⁷ Salajka, Milan. Proces ustavování a duchovní správy náboženských obcí Církve československé husitské 1920 – 2000. Praha 2003, s. 11.

⁸ Husitské bohosloví. Ročenka. Praha 1995, s. 50.

pouze do roku 1958.⁹ V tomtéž roce se vdává za syna profesora Husovy fakulty Otty Rutrleho Pavla, s nímž se seznámila při studiích na fakultě, kde byl v letech 1952-1954 jeho otec také děkanem. Od roku jejich svatby se stala farářkou v Ostravě/Heřmanicích. Farářskou službu v Ostravě vykonávala do roku 1970, kdy ukončila služební poměr k církvi. Její manžel ukončil služební poměr v roce 1962.

1.3 Rané dětství

Malý Milan se narodil rok před vypuknutím Velké hospodářské krize. Společně s krizí pocíťovanou v mnoha případech materiálně se šokovanou společností šířila nedůvěra v kapitalismus a nadějnou budoucnost. Dětství v kraji uhlí - Ostravsku bylo touto zkušeností jistě poznamenáno, i přes to, že rodinu Salajkových hospodářská krize tragicky nezasáhla. Ostatně situaci, jaká v té době panovala na Ostravsku, ilustruje problematická finanční situace Rychvaldské náboženské obce. Obec byla po stavbě vlastního sboru nejzadluženější obcí v celé Slezské diecézi. A diecézní rada v Ostravě se za obec přimlouvala u Ústřední rady, aby bylo obci pomůženo.¹⁰ V květnu 1928 líčí biskup Ferdinand Stibor, přední zakladatelská osobnost církve, situaci v obci ještě před tím, než přišla krize takto: „...jest to snad jediná obec v naší diecézi, která bez subvence Ústřední rady svého finančního zatížení za krátko neunese. Něco přes 5.000 horníků a domkářů dluhuje za svůj sbor a faru 420.000 Kč. na vysoký úrok. Při dnešních tísnivých poměrech výdělkových není přes všechnou obětavost možno, aby byli s to zaplatiti alespoň patřičné úroky, nemluvě o umořování. Nemá-li nastáti katastrofa, jest nejrychlejší pomoc žádoucí.”¹¹ Ústřední rada se také nebyla v dobré finanční situaci, byla ráda, že mohla vyplatit duchovní.¹²

---

⁹ Salajka, Milan. Cit. dílo (2003), s. 158-159.

¹⁰ Diecézní rada v Ostravě-Ústřední radě, dopis ze dne 4. dubna 1928, č. j. 445. ÚAM CČS(H), fond NO Rychvald.

¹¹ Diecézní rada v Ostravě-Ústřední radě, dopis ze dne 5. května 1928, č. j. 573. ÚAM CČS(H), fond NO Rychvald.

¹² Ústřední rada-Radě starších NO Rychnov, dopis ze dne 13. února 1929, č. j. 894/29. ÚAM CČS(H), fond NO Rychvald.

Na podzim 1929 se dokonce nad majetkem faráře Vodičky a dalšími třemi věřiteli vznášela hrozba exekuce na jejich majetky ze strany Městské spořitelny v Orlové vymáhající dluh 40 tisíc korun.¹³

1.4 Školní docházka

Milan začal chodit do nedaleké obecné školy v Novém Bohumíně v roce 1934 a, ač šestiletý, vstřebával do sebe atmosféru právě vrcholící krize.¹⁴ Ve škole začal chodit na hodiny náboženství vedené farářem Karlem Vodičkou. Vodičkova praxe a umná práce s dětmi byla využita i při bohovědných zkouškách bohoslovců během války, pro rok 1942/1943 se stal Vodička členem zkušební komise pro oblast metodiky a praxe katechetiky.¹⁵ Farář Vodička byl později, na sklonku války, v roce 1945 držen ve vyšetřovací vazbě na Pankráci a pak uvězněn v Malé pevnosti v Terezíně.¹⁶

Hospodářská krize pomalu ustupovala a rodinu a malého žáčka čekala zkouška mnohem těžší v podobě okupace Českoslovenka po Mnichovské dohodě. Rodina Salajkových musela opustit svůj domov a odchází před okupací k příbuzným do Moravské Nové Vsi.¹⁷ Situace v rodině se komplikuje i tím, že otec Josef byl přeložen do Ostravy a nemohl tedy být se svou manželkou a jejich desetiletým synem Milanem a čtyřletou dcerou Jarmilou. Sám Milan popisuje tento útěk jako dobu, kdy mu skončilo dětství a „Následovala dost krušná léta válečného mládí na jižní Moravě, původní domovině mých rodičů.“¹⁸

---

¹³ Městská spořitelna v Orlové-Radě starších NO Rychnov, dopis ze dne 30. září 1929, č. j. 14577. ÚAM CČS(H), fond NO Rychvald.

¹⁴ Zítek, Vlastimil. Doba a osobnost - životní cesta Milana Salajky. In: Naše doba – náš úkol. Sborník Milanu Salajkovi k šedesátinám. Praha 1988, s. 14.

¹⁵ Hrdlička, Jaroslav. Patriarcha Dr. Miroslav Novák. Život mezi svastikou a rudou hvězdou. Brno 2010, s. 56.

¹⁶ Jindra, Martin. Karel Vodička (1890-1970). Ústav pro studium totalitních režimů. [online]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/karel-vodicka-1890-1970>. [cit. 2014-08-21].

¹⁷ V Moravské Nové Vsi se 24. dubna 1901 narodil římskokatolický teolog a profesor na Římskokatolické cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Praze ThDr. Antonín Salajka. Příbuzenský vztah však mezi teology žádný není.

¹⁸ Salajka, Milan. Vlastní kritický životopis. In: Svou naději jsem skládal v Tebe... Sborník k osmdesátinám Milana Salajky - kněze a učitele Církve československé husitské. Praha 2008, s. 21.

2. Dospívání

2.1 Vstup na gymnázium

V září roku 1939 nastupuje Milan Salajka na reálné gymnázium v rodišti prvního prezidenta Československé republiky Tomáše Garrigue Masaryka Hodoníně. Hodonínská reálka vznikla a výuka na ní byla slavnostně zahájena v roce 1894. O dva roky později byla pro reálku dostavěna majestátní budova, při jejímž otevření šel městem slavnostní průvod v čele s transparentem nesoucí nápis „Národ sobě“. Budova, do které během války jako student Milan Salajka chodil, musela být v roce 1946 stržena, protože po průchodu fronty přes Hodonín byla německou armádou nenávratně poškozena.¹⁹

V Moravské Nové Vsi zažívá Milan Salajka od 3. října 1939 začátek vydávání potravinových lístků. A v březnu 1942 ztrátu všech čtyř zvonů z místního kostela. Zvony sloužící ke svolávání lidu k modlitbě a oznamování kromě denní doby i tak zvaným šturmováním například varování před povodní nebo požárem, bývaly za války často taveny k výrobě smrtících zbraní.

2.2 Válečný Hodonín

Hodonín zakusil rozpínavost nacistického Německa ještě před začátkem druhé světové války. V březnu 1939 byla na pokyn úřadů zrušena slavnost k výročí narození prezidenta - osvoboditele Tomáše G. Masaryka.²⁰ Zeměpisná poloha Hodonína dává základnu i protičeským náladám a výpadům ze strany obyvatelstva Slovenska, jak se rovněž dělo. Právě březen 1939 byl ve znamení provokací Němců i Slováků. Provokační akce prováděly Hlinkovy gardy na hraničním Masarykově mostě. První německé jednotky pak již 14. března překročily české hranice, už tak zmenšené

---

¹⁹ Kučera, Antonín. Přešla fronta a Česká reálka byla v plamenech. In: Hodonínský deník - Slovácko, 13. září 2011, s. 7.

²⁰ Nedbal, Lubor. Hodonín v období německé okupace 1939-1945. In: Hodonín. Dějiny města do roku 1948. Hodonín 2008, s. 420.

po Mnichovské dohodě. 15. března německé jednotky zahájily okupaci Československa ze všech směrů a před sedmou hodinou ranní byla radnice v Hodoníně informována o obsazení dočasného útočiště Salajkových Moravské Nové Vsi.²¹

V listopadu roku 1944 zažívá šestnáctiletý student hodonínského reálného gymnázia nálet 50 bombardovacích letounů amerického letectva na hodonínské nádraží. Zasažena byla také část města. Z 2565 domů bylo 1035 poškozeno, střechu nad hlavou ztratili 3 tisíce obyvatel a zahynulo 180 osob. Hodonín byl osvobozen Rudou armádou na jaře 1945.²²

2.2.1 Hodonínský odboj

Vlastimil Zítek uvádí, že se Milan Salajka zúčastnil na konci války odbojové činnosti, stejně jako jeho otec.²³ V Hodoníně se domácí odboj formoval ve vojenské odbojové organizaci Obrana národa. Ta se v Hodoníně soustředila především na shromažďování zbraní a dalšího vojenského materiálu, organizovala se zde také zpravodajská činnost ve frekventovaném Landgráfově knihkupectví. Důležitou činností odbojářů byla organizace ilegálních přechodů na Slovensko.²⁴ V roce 1940 byly struktury Obrany národa de facto zlikvidovány a v odbojové činnosti nastal určitý útlum. Obrat přišel na jaře 1944, kdy se na Hodonínsku objevily exilovým Ministerstvem národní obrany a Hlavním velitelstvím československé branné moci v Londýně vyslané výsadkové skupiny. Do konce roku se podařilo zorganizovat více než 700 osob.²⁵

---

²¹ Nedbal, Lubor. Cit. dílo (2008), s. 421-423.

²² Tamtéž, s. 448-450.

²³ Zítek, Vlastimil. Cit. dílo (1988), s. 15.

²⁴ Nedbal, Lubor. Cit. dílo (2008), s. 424-432.

²⁵ Tamtéž, s. 446-448.

2.2.2 Odboj a hodonínská náboženská obec

Během války Salajkovi navštěvovali bohoslužby Církve československé v Hodonínském sboru. Farářem v Hodoníně byl od roku 1934 Vlastimil Drtina, autor Agendy Církve československé husitské.²⁶ Prostřednictvím faráře Drtiny se Milan Salajka setkává s mládežovým hnutím v církvi - Jednotou mládeže. V Hodoníně poznává rovněž svou budoucí manželku Evu Hlaváčkovou.

Hodonínská náboženská obec byla státem schválena v roce 1925.²⁷ Bohoslužby se konaly v kostele Českobratrské církve evangelické, neboť se členům nepodařilo postavit od roku 1925 svůj vlastní sbor. V Hodoníně se nacházela vojenská kaple užívaná armádou, tu se náboženská obec pokusila neúspěšně koupit během války v roce 1942. O dva roky později rada starších požádala Olomouckou diecézní radu o návštěvu architekta, který si měl prohlédnout pozemek připravený pro stavbu a navrhnout budovu budoucího sboru. Stavět se nakonec začalo v listopadu 1947.²⁸ Místní továrník věnoval církvi svoji rozbombardovanou vilu se zahradou, která byla rekonstruována za vydatné podpory brigádníků z řad příslušníků církve. Takže vznikla modlitebna a byt pro faráře. Farář Drtina působil v Hodoníně celý život - 56 let až do roku 1990.²⁹

Žádné podrobnosti, seznam obětí či odbojových pracovníků za náboženskou obec v Hodoníně v Ústředním archivu a muzeu Církve československé (husitské) bohužel není. Do odbojové činnosti se zapojil farář Vlastimil Drtina.³⁰ Ten působil v odboji od března 1939 v ilegální skupině V boj, jež spadala pod Obranu národa. Skupinu vedl plukovník Helfert z Uherského Hradiště. Stal se dokonce i členem jejího okresního vedení, kde používal krycí jméno Svoboda. Činnost skupiny byla

---

²⁶ Drtina, Vlastimil. Agenda. Praha 1951. Drtina, Vlastimil (*1913), duchovní CČS(H).

²⁷ Salajka, Milan. Cit. dílo (2003), s. 25.

²⁸ Kulaviaková, Dagmar. Církev československá na jižní a jihovýchodní Moravě v letech 1939-1945. Brno 2010. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Filozofická fakulta, s. 35.

²⁹ Salajka, Milan. Cit. dílo (2003), s. 102.

³⁰ Vašek, František, Štěpánek, Zdeněk. Trnitá cesta moravského duchovenstva (1939-1945). Brno 2003, s. 49.

zaměřena především na organizování ilegálních přechodů na Slovenko, skupina se rovněž zabývala tiskem letáků pro českou veřejnost a během války i pro německé obyvatelstvo.³¹ Farář Drtina také zachránil celou knihovnu, včetně Talmudu, po svém příteli židovském rabínovi PhDr. Jindřichu Schusigerovi umučen v Osvětim.³² Do odboje se zapojit i další člen Církve československé JUDr. Karel Hlaváček, budoucí tchán Milana Salajky. Hlaváček dokonce vedl jednu z místních ilegálních skupin.³³

2.3 Konec války

Salajkovi se po válce vrátili do Nového Bohumína, kde syn Milan v červnu 1947 dokončil svá středoškolská studia maturitou na gymnáziu v Ostravě-Přívoze. Otřesná zkušenost války působila na Milana Salajku v době, kdy je lidská duše a srdce patrně nejcitlivější. A boje na Moravě koncem války byly opravdu velmi tvrdé. Právě zkušenost války je jedním z motivů jeho pozdější mírové činnosti.

---

³¹ Blíže o činnosti odboje na Hodonínsku referuje: Hynek, Miloš: Z činnosti odbojové organizace Obrana národa na Hodonínsku. In: Hodonín ve válce okupaci v letech 1939-1945. Hodonín 2005, s. 25-34.

³² Vašek, František, Štěpánek, Zdeněk. Cit. dílo (2003), s. 70.

³³ Tamtéž, s. 78.

3. Vysokoškolská studia

3.1 Studium na Filosofické fakultě

Milan Salajka po maturitě nastupuje na podzim 1947 na Filosofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně.³⁴ Začal studovat filosofii a český jazyk a jako pilný student si chtěl přibrat i další slovanské jazyky. Studium filosofie mu neposkytuje odpovědi na existenciální otázky, jež si po válce kladl nejen od sám. Stejně otázky si kladl i další člen CČS(H) z jižní Moravy Zdeněk Svoboda.³⁵ Tento budoucí farář, překladatel, spisovatel a básník poskytl svému kolegovi dokonce střechu nad hlavou. Milan Salajka se mu jednou svěřil, že nemá v Brně kde bydlet, Zdeněk Svoboda ho se souhlasem svých rodičů ubytoval u sebe v pokoji. Oba si spolu rozuměli, oba milovali literaturu a psali básně.³⁶

Během studií na Masarykově univerzitě se oba studenti seznámili s nově vzniklým Akademickým klubem Tábor. Akademický klub založili v roce 1946 studenti Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké Adolf Mádr a Vlastimil Zítek, budoucí biskup Olomoucké diecéze. Cílem činnosti Akademického klubu byla práce s vysokoškolskými studenty. Jedině s dostatečně silnou základnou intelektuálně silných osobností, z nichž se budou rekrutovat i budoucí faráři, může církev naplňovat svou historickou úlohu, totiž naplňovat současné snažení mravní a vědecké duchem Kristovým. Oproti Českobratrské církvi evangelické se Československá církev (husitská) se od svého vzniku potýkala s nedostatečně širokou základnou své intelektuální elity z řad duchovních i běžných věřících. A právě i z této příčiny je třeba v současnosti hledat důvody radikálního úbytku věřících a stárnutí členské základny v posledních letech. Ilustrativním příkladem,

---

³⁴ Potvrzení o studiu na Filosofické fakultě university Masarykovy, č. j. 528/49. Rodinný archiv rodiny Salajkovy.

³⁵ Zítek, Vlastimil. Cit. dílo (1988), s. 16.

³⁶ Svoboda, Zdeněk. Krok do neznáma?. In: Svou naději jsem skládal v Tebe... Sborník k osmdesátinám Milana Salajky - kněze a učitele Církve československé husitské. Praha 2008, s. 11.

jak se dokáží křesťané chovat (což platí bez ohledu na církevní příslušenství) je osud docenta Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké ThDr. Rudolfa Urbana.³⁷ Akademický klub oba studenty oslovit svobodným a přátelským prostředím a podnítil je ke studiu Bible. V Brně bylo středisko Akademického klubu velmi aktivně vedeno farářem náboženské obce Brno I. (Botanická ulice) Karlem Pudichem, budoucím biskupem Brněnské diecéze.³⁸ Poměry na Filosofické fakultě po roce 1948 byly stejné jako všude v republice; politicky nepohodlní učitelé museli z univerzit odejít a na jejich místa přicházeli často velmi průměrní lidé, věrní Komunistické straně.

3.2 Rozhodnutí studovat teologii

Pod vlivem Akademického klubu Tábor a zhoršujících se poměrů na fakultě se oba studenti rozhodli na počátku roku odejít na Husovu československou evangelickou fakultu bohosloveckou v Praze. Jeli se do Prahy poradit s ředitelem bohoslovecké koleje ThDr. Jindřichem Mánkem.³⁹ Na Husovu fakultu se oba zapisují na letní semestr v roce 1949.⁴⁰

Na teologických fakultách, na rozdíl od současnosti, studovali především budoucí kandidáti duchovenského, případně kazatelského úřadu. Vedle klasické výuky a studia fakultního fungovala i seminární výchova. Bohosloveckou kolej CČS(H) vedl, jak jsme již uvedli, ThDr. Jindřich Mánek. Po roce 1950 pak farář Zdeněk Novák,⁴¹ který přišel na kolej z farářského místa v Liberci. Frekventanti se setkali po roce 1950 také s vedoucím kazatelského internátu farářem ThDr. Václavem Kadeřávkem⁴² a po roce 1951 se spirituálem farářem Oldřichem Kozlerem.⁴³

---

³⁷ Kaňák, Bohdan. ThDr. Rudolf Urban (1887-1934), příběh kněze Církve československé a docenta Husovy fakulty. In: Olomoucký archivní sborník. Olomouc 2009, s. 140-143.

³⁸ Pudich, Karel (*1914), duchovní CČS(H).

³⁹ Svoboda, Zdeněk. Cit. dílo (2008), s. 11.

⁴⁰ Matrika bohoslovců od r. 1931, str. 304. Katedra církevních dějin a práva UK HTF, fond CČS(H).

⁴¹ Novák, Zdeněk (*1909), duchovní CČS(H).

⁴² Kadeřávek, Václav (*1914), duchovní CČS(H).

⁴³ Salajka, Milan. Husova československá bohoslovecká fakulta. 35 let života a práce. Praha 1985, s. 3. Kozler, Oldřich (*1921), duchovní CČS(H).

3.3. Husova fakulta

Po vzniku Československé republiky byla teologie vyučována na čtyřech bohosloveckých fakultách. Tři fakulty vyučovaly teologii katolickou (Bohoslovecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Bohoslovecká fakulta Německé univerzity v Praze a Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Olomouci) a od roku 1919 byla zřízena Husova československá evangelická bohoslovecká fakulta v Praze pro evangelické církve, především tedy pro Českobratrskou církev evangelickou vzniklou sjednocením českých církví augsburského a helvétského vyznání v prosince 1918. Husova československá evangelická bohoslovecká fakulta v Praze byla postavena na roveň s ostatními teologickými fakultami jako „autonomní ústav se všemi právy a výsadami vysoké školy.“⁴⁴ Od roku 1924 se na fakultě habilitoval ThDr. Karel Statečný a začali zde studovat i bohoslovci CČS(H). Mladá církev toužila však po vlastní vysoké škole. Zakládá tedy na podzim roku 1932 Vysokou školu bohovědnou Církve československé. Ta ovšem v roce 1935 zaniká a českoslovenští studenti CČS(H) se vracejí opět na Husovu československou evangelickou bohosloveckou fakultu, kde vznikla sekce CČS(H).⁴⁵

Během demonstrace konané k výročí vzniku Československé republiky 28. října 1939 byl německým policistou postřelen student Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a člen CČS(H) MUC. Jan Opletal. Ten zranění podlehl a 11. listopadu 1939 zemřel. Jeho pohřbu 15. listopadu se účastnilo tisíce lidí, převážně studentů, a pohřeb nakonec přerostl v protinacistickou demonstraci. Ke dni 17. listopadu byly uzavřeny všechny české vysoké školy včetně teologických fakult. Během války byly pořádány pololegální kurzy na bohoslovecké koleji v Dejvicích.

---

⁴⁴ Zákon č. 197/1919 Sbírky zákonů a nařízení státu československého, § 2. Blíže k tématu právního vývoje teologických fakult u nás in: HORÁK, Zboj. Církev a české školství. Právní zajištění působení církví a náboženských společností ve školství na území českých zemí od roku 1918 do současnosti. Praha, 2011.

⁴⁵ Blíže: Hrdlička, Jaroslav. Život a dílo prof. Františka Kováře. Příběh patriarchy a učence. Brno 2007, s. 162-165. Srov. Salajka, Milan. Úsilí CČS(H) na poli fakulní teologické práce a bohosloveckého vzdělávání. Praha 1987, s. 7-8.

V červnu 1945 byla obnovena činnost Husovy československé evangelické bohoslovecké fakulty. Ta prožívala poválečnou obrodu v přílivu nových studentů, habilitacích a jmenovacích řízeních nových pedagogů. V akademickém roce 1946/1947 se stává jejím děkanem poprvé člen CČS(H) profesor sociologie a křesťanské etiky PhDr. František Maria Hník.⁴⁶ Poválečné nadšení na fakultě netrvalo ovšem dlouho. Vládním nařízením číslo 112/1950 Sb., o bohosloveckých fakultách byla zrušena dosavadní Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká v Praze a zřízeny dvě samostatné fakulty s názvy „Husova československá bohoslovecká fakulta v Praze“ pro Církev československou (husitsko) a „Komenského evangelická bohoslovecká fakulta v Praze“ pro Českobratrskou církev evangelickou. To již zažívá i bohoslovec Milan Salajka, který nastoupil do mimořádně silného ročnímu, vzhledem k poválečným církevním a společenským poměrům i vývoji teologie své církve. Studoval společně s budoucím profesorem Starého zákona ThDr. Vladimírem Kubáčem, budoucím profesorem systematické teologie ThDr. Zdeňkem Kučerou a budoucí profesorkou praktické teologie ThDr. Jiřinou Kubíkovou. Společně s nimi studoval i budoucí biskup Brněnské diecéze a pátý patriarcha CČS(H) Vratislav Štěpánek.

3.4 Absolvování samostatné Husovy fakulty

Svou činnost fakulta zahájila ustavující schůzí fakultní rady 6. října 1950 a následně akademickou slavností ve staroslavném Karolinu 16. října. Církev mohla pěstovat vlastní samostatnou vědu na sedmi katedrách: katedra biblické teologie, systematické teologie, praktické a sociální teologie, církevních dějin, katedra všeobecné teorie náboženství a katedra praktických otázek lidové demokracie.⁴⁷ Na nové fakultě se opět proplétají životy Milana Salajky a jeho budoucího tchána

---

⁴⁶ Lášek, Jan Blahoslav. Vzdělávání duchovních a kazatelů v CČS(H). In: 90 let Církve československé husitské. Praha 2010, s. 223.

⁴⁷ Cesta začíná. Informativní brožura o studiu bohoslovců Církve československé. Praha 1952, s. 6.

JUDr. Karla Hlaváčka. Hlaváček působil v letech 1951-1952 jako pedagog na katedře společenských nauk.

Fakultu Milan Salajka absolvoval závěrečnou odbornou zkouškou bohosloveckou dne 16. dubna 1952 a usnesením zkušební komise byl klasifikován stupněm výtečně. Byl klasifikován výtečně v následujících oborech studia: Systematická theologie, Praktická theologie, Církevní právo, Katechetika, Novozákonní věda, Starozákonní věda, Theorie náboženství, Sociální theologie a Společenské nauky; z Církevních dějin byl klasifikován stupněm dobře. Předsedou zkušební komise byl profesor ThDr. Otto Rutrle, tajemníkem zkušební komise tajemník fakulty Blahoslav Malý.⁴⁸ Již během studia se u bohoslovce projevila touha stát se učitelem. 17. listopadu 1951 se stal zatímním asistentem katedry systematické teologie.⁴⁹ Po vykonání závěrečné odborné zkoušky si přál být ustanoven řádně. Ústřední rada v čele s patriarchou profesorem novozákonní vědy a religionistiky ThDr. PhDr. Fratiškem Kovářem požadovala nejprve absolvování praxe v duchovní správě. Fakultní rada na žádost Milana Salajky doporučuje Ústřední radě, „aby byl po dohodě s pražskou diecézní radou ustanoven na přechodnou dobu v duchovní správě v některé pražské náboženské obci.“⁵⁰

---

⁴⁸ Osvědčení o závěrečné odborné zkoušce bohoslovecké, č. j. 41/52.

⁴⁹ Zítek, Vlastimil. Cit. dílo (1988), s. 17.

⁵⁰ F. M. Hník-Ústřední radě československé církve, dopis ze 14.května 1952, č. j. 827/52. Personální odbor ÚR CČS(H), Praha.

4. Farářem v Třešti

4.1 Svěcení a povinná brigáda

Milan Salajka přijal kněžské svěcení od patriarchy Františka Kováře v chrámu sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí 29. března 1952. Spolusvětiteli byli patriarchovi místopředseda Ústřední rady CČS(H) František Plechatý a spirituál bohosloveckého internátu Oldřich Kozler.⁵¹ Přes přání čerstvě vysvěceného kněze i doporučení fakultní rady, aby byl nadějný asistent ustanoven v pražské náboženské obci, byl Milan Salajka ustanoven nakonec na západě Moravy ve městě Třešť. Tomu však ještě předcházela povinná brigáda, alespoň tak je uvedeno v rukopisné poznámce na zmiňovaném doporučujícím dopise děkana Františka M. Hníka Ústřední radě: „Podle usnesení fakult. spolku musí každý absolvent HF nastoupiti brigádu. Vyrozuměn br. biskup Dr. Novák. 17. 5. 52 BS.”⁵² Z iniciálů můžeme usuzovat, že autorem poznámky byl tajemník Ústřední rady Bohumil Svoboda.⁵³ Vysvěcený kněz se skutečně od dubna do srpna účastnil brigád na stavbě Betlémské kaple v Praze.⁵⁴

4.2. Vznik náboženské obce

Od 1. září 1952 byl konečně ustanoven na farářské místo v Třešti v okrese Jihlava.⁵⁵ Počátky náboženské obce v Třešti spadají do roku 1949, kdy patriarcha František Kovář odpovídá Radě starších náboženské obce v Jihlavě, kam Třešť spadala, že v reakci na dopis Rady starších ze dne 30. října dává Ústřední rada souhlas s koupí synagogy v Třešti.⁵⁶ Ústřední tajemník Ústřední rady a člen

---

⁵¹ Zdeněk Novák, ředitel bohosloveckého internátu-Ústřední radě, dopis ze dne 8. dubna 1952, č. j. 96/52 Bl. Rodinný archiv rodiny Salajkovy.

⁵² F. M. Hník-Ústřední radě československé církve, dopis ze 14.května 1952, č. j. 827/52. Personální odbor ÚR CČS(H), Praha.

⁵³ Svoboda, Bohuml (*1902), duchovní a pracovník Ústřední rady CČS(H).

⁵⁴ Rodinná kronika, s. 26. Rodinný archiv rodiny Salajkovy.

⁵⁵ Osobní složka Milana Salajky, Personální odbor ÚR CČS(H), Praha.

⁵⁶ František Kovář-Radě starších NO Jihlava, dopis ze dne 5. listopadu 1949, č. j. 1246/49. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

Komunistické strany ThDr. František Fousek⁵⁷ ještě k dopisu později sděluje, že nedoporučuje přímé jednání s Radou židovských náboženských obcí v Praze a nabádá k rychlému jednání, aby mohla náboženská obec dostat státní subvenci.⁵⁸ O odkupu synagogy jednala se zmocněním Ústřední rady náboženská obec v Třebíči, která měla zájem o synagogy v Třebíči a Velkém Meziříčí. O odkupu synagogy v Třešti nemohla ovšem pokračovat v jednání, protože šlo o obvod náboženské obce v Jihlavě. V květnu 1950 proto žádá Ústřední radu, aby zmocnila k jednání o koupi synagogy náboženskou obec v Jihlavě.⁵⁹ Synagoga v Třešti nebyla v té době vůbec používána.⁶⁰

Během vyjednávání o koupi třeštské synagogy začínají i přípravy na vlastní konstituování náboženské obce. Koncem ledna 1950 se koná shromáždění náboženské obce v Pacově, pátým bodem programu je „Žádost místní obce Dolní Cerekve o propuštění ze svazku náboženské obce Pacov“. Místní farář Luděk Beneš⁶¹ uvádí informaci o chystaném zřízení nové náboženské obce a fakt, že odloučení bude znamenat ztrátu 204 příslušníků. Pacovská Rada starších doporučila shromáždění vyhovět žádosti s podmínkou řádného zaplacení církevní daně za rok 1949 ve výši 30,- Kčs příslušníky z Dolní Cerekve, shromáždění náboženské obce poté jednohlasně souhlasí v odloučení.⁶² V lednu 1951 jihlavská náboženská obec vyčísluje počty věřících pro nově vznikající obec v Třešti následovně: „Z jihlavské nábož. obce připadne k nové náboženské obci v Třešti 416 duší, z Jemnicka asi 120 a z Dolní Cerekve asi 180 duší, takže bude mít přes 700

---

⁵⁷ Fousek, František (*1912), duchovní a pracovník Ústřední rady ČČS(H).

⁵⁸ František Fousek-Radě starších NO Jihlava, dopis ze dne 20. prosince 1949, č. j. 1468/49. ÚAM ČČS(H), fond NO Třešť.

⁵⁹ NO v Třebíči-Ústřední radě, dopis z 22. května 1950, č. j. 120/50. ÚAM ČČS(H), fond NO Třešť.

⁶⁰ Židovská náboženská obec v Jihlavě-Radě starších v Třebíči, dopis z 10. května 1950, č. j. 97/50. ÚAM ČČS(H), fond NO Třešť.

⁶¹ Beneš, Luděk (*1925), duchovní ČČS(H).

⁶² Opis výpisu ze zápisu o shromáždění náboženské obce v Pacově dne 29. ledna 1950. ÚAM ČČS(H), fond NO Třešť.

duší...,” dále uvádí, že je připravena hospodářsky vypomoci, jak ji budou stačit síly.⁶³ Jihlavské obci po „odfaření” Třešti zůstávala členská základna kolem dvou tisíc příslušníků.⁶⁴

Plenární členská schůze příslušníků Církve československé (husitské) v Třešti se sešla 18. března 1951. Všemi hlasy 25 přítomných členů bylo rozhodnuto o vytvoření vlastní náboženské obce.⁶⁵ Bohoslužby se z počátku konaly v místní škole a v případě zřízení vlastní náboženské obce se Místní národní výbor zavázal o zajištění jiné vhodné místnosti dle jeho možností.⁶⁶ V červnu přichází náhlá šokující zpráva o plánovaném zbourání synagogy.⁶⁷ Ustavující shromáždění náboženské obce se uskutečnilo 7. října. Zástupce diecézní rady v Brně ing. Oldřich Opršal je informoval o dosavadním výsledku jednání ve věci získání místní synagogy. Místní národní výbor kategoricky trval na zbourání, konečné rozhodnutí je podstoupeno Ministerstvu školství, věd a umění.⁶⁸

4.3 Vlastní farářská činnost

Milan Salajka tedy přichází do Třešti v situaci ne zcela jednoduché. První dokument o jeho působení v náboženské obci se týká žádosti o zaslání „archivního řádu a všech pomůcek k vedení archivu náboženských obcí.”⁶⁹ Vzhledem k pilné a poctivé práci odváděné při evidenci všech posluchačů Husovy fakulty, nebo evidenci údajů o náboženských obcích je tato zmínka opravdu příznačná.

---

⁶³ Rada starších v Jihlavě-Diecézní radě v Brně, dopis z 10. ledna 1951, č. j. 29/1951. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

⁶⁴ Diecézní rada v Brně-Ústřední radě, dopis z 5. dubna 1951, č. j. 1116/51. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

⁶⁵ Zápis z plenární členské schůze příslušníků Církve československé v Třešti dne 18. března 1951. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

⁶⁶ Místní národní výbor v Třešti-Farnímu úřadu v Jihlavě, dopis z 10. března 1951, č. j. I-290-10.3.1951-Kz. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

⁶⁷ Jaroslav Vyskočil, farář v Jihlavě-Ústřední radě, dopis z 12. června 1951, č. j. 353-360. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

⁶⁸ Zápis o ustavujícím shromáždění NO Třešť ze dne 7. října 1951. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

⁶⁹ Milan Salajka-Ústřední radě, dopis z 10. července 1953, č. j. 767-53. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

Budova synagogy z roku 1825, o níž první zmínka se objevila již na konci sedmnáctého století, se stala památkově chráněnou.⁷⁰ Podařilo se ji s definitivní platností pro církev získat především díky aktivitě diecézní rady v Brně v květnu 1954, kdy převod stvrdila vládní dislokační komise.⁷¹ Během složitých tahanic o budovu synagogy byl Milan Salajka povolán do základní vojenské služby. Tu vykonával od 31. října 1953 do 20. října 1955 v Jičíně a v Brdech.⁷² V náboženské obci byla ustanovena kazatelkou Ludmila Šabinská⁷³ v letech 1953 a 1954, v roce 1955 vykonával službu faráře Milan Chaloupka.⁷⁴ Po návratu z vojenské služby musel se svědomitý farář vrhnout na dokončení oprav synagogy. V březnu 1956 referuje o stavu oprav. Bylo dokončeno zastřešení budovy, většina zednických prací a začínají se osazovat okna.⁷⁵

Po kompletní rekonstrukci a adaptaci synagogy pro potřeby náboženské obce se mohla konat 22. září 1957 slavnost otevření sboru apoštola Pavla. Slavnostního otevření se účastnil patriarcha František Kovář, místopředseda Ústřední rady František Plechatý, brněnský biskup Václav Janota a další hosté.⁷⁶ Po náročné práci na rekonstrukci a adaptaci nového sboru a vedle práce duchovenské pracoval farář Salajka po večerech na studii o správné struktuře nekatolických církví. V dopisu přednostovi personálního odboru ústředí církve Antonínu Hradcovi vyčísluje svou vlastní církev následovně: „V roce 1957 bylo 356 nábož. obcí, 418 duchovních správců v nich /i dobrovolní kazatelé/, 952 filiálních středisek. /1956/.”⁷⁷

---

⁷⁰ Ministerstvo kultury a Státní památková správa-Dislokační komisi Krajského národního výboru, dopis ze dne 17. října 1953, č. j. 8206/1953. ÚAM ČČS(H), fond NO Třešť.

⁷¹ Státní úřad pro věci církevní-Ústřední radě, dopis ze dne 18. května 1954, č. j. 552/54-I/4Kn. ÚAM ČČS(H), fond NO Třešť.

⁷² Osobní složka Milana Salajky, Personální odbor ÚR ČČS(H), Praha.

⁷³ Šabinská-Vítová, Ludmila (*1921), duchovní ČČS(H).

⁷⁴ Salajka, Milan. Cit. dílo (2003), s. 77. Chaloupka, Milan (*1924), duchovní ČČS(H).

⁷⁵ Rada starších v Třešti-Odboru kultury při radě Krajského národního výboru v Jihlavě, dopis ze dne 3. března 1956. ÚAM ČČS(H), fond NO Třešť.

⁷⁶ Pozvánka na slavnostní otevření sboru apoštola Pavla dne 22. září 1957. ÚAM ČČS(H), fond NO Třešť.

⁷⁷ Milan Salajka-Antonínu Hradcovi, dopis ze dne 1. dubna 1958, č. j. 63-58. Personální odbor ÚR ČČS(H), Praha.

4.4 Odchod z náboženské obce a její další osud

Ke dni 15. srpna 1958 je Milan Salajka přeložen do náboženské obce Hrušovany u Brna. Na jeho místo nastoupila farářka Ludmila Weiserová.⁷⁸ Nová farářka sloužila v Třešti jen do roku 1959. Po Weiserové se v obci vystřídá dalších 5 duchovních správců.⁷⁹ Dvacet let po té, v roce 1979, se shromáždění náboženské obce usnáší na sloučení s náboženskou obcí v Jihlavě; s účinností od 1. července přestává existovat.⁸⁰ Vrátila se tak opět do obce, z níž v roce 1951 vznikla. Stejnou zkušenost měl i starozákoník Vladimír Kubáč, Salajkův spolužák a kolega z fakulty, první jeho farářské místo bylo v náboženské obci Počátky zřízené v roce 1952. Počátky byly od roku 1974 administrovány z Jindřichova Hradce a v roce 2000 byla náboženská obec zrušena.

---

⁷⁸ Weiserová-Štěpánková, Ludmila (*1932), duchovní CČS(H).

⁷⁹ Salajka, Milan. Cit. dílo (2003), s. 77.

⁸⁰ Diecézní rada v Brně-Radě starších v Třešti, dopis z 16. května 1979, č. j. 465/79. ÚAM CČS(H), fond NO Třešť.

5. Farářem v Hrušovanech v Brna

Náboženská obec v Hrušovanech u Brna byla ustavena v roce 1933 a v prvních dvou letech své existence byla administronána z náboženských obcí Tuřany a Brno I. (Botanická).⁸¹ Živé společenství členů Církve československé (husitské) působilo v obci už od roku 1925.⁸² Mezi lety 1949 a 1950 v Hrušovanech působil jako farář Adolf Mádr, jeden ze zakladatelů Akademického klubu Tábor.⁸³ Ten na Milana Salajku zapůsobil při jeho studiích na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Salajka nastoupil do Hrušovan po faráři Jaroslavu Brychtovi.⁸⁴ Brychta sloužil v Hrušovanech od roku 1951, s náboženskou obcí byl však v kontaktu již ve třicátých letech, jako farář v Brně.⁸⁵ Časový odstup od založení i kvalitní duchovní správa znamenaly pro Salajku (na rozdíl od správy náboženské obce v Třešti) poměrně klidné poměry na novém místě. Hrušovanskou obec ale bohužel postihl stejný osud jako náboženskou obec v Třešti, v roce 1998 byla zrušena a rozčleněna mezi okolní náboženské obce CČS(H).

---

⁸¹ Salajka, Milan. Cit. dílo (2003), s. 28.

⁸² Rada starších NO Hrušovany u Brna-Ústřední radě, dopis ze dne 30. června 1949, č. j . 503/49. ÚAM CČS(H), fond NO Hrušovany u Brna.

⁸³ Mádr, Adolf (1923), duchovní CČS(H).

⁸⁴ Brychta, Jaroslav (*1909), duchovní CČS(H).

⁸⁵ Opis Zápisu o valné hromadě NO Hrušovany u Brna dne 28. února 1937. ÚAM CČS(H), fond NO Hrušovany u Brna.

6. Farářem ve Starém Brně

6.1 Ustavení náboženské obce

Z náboženské obce Hrušovany u Brna byl Milan Salajka po jednom roce odvolán pro duchovenskou službu v náboženské obci Staré Brno. 1. října 1950 se mimořádné shromáždění náboženské obce v Brně jednohlasně usneslo na základě návrhu Rady starších na osamostatnění dosavadních místních církevních výborů ve Starém Brně a v Kohoutovicích. Důvodem byl velký počet příslušníků církve bránící řádné duchovenské správě. Z celkového počtu 11 500 příslušníků původní náboženské obce počet příslušníků nové obce činil 2 125.⁸⁶ Přípravný výbor nové obce ve Starém Brně byl ustaven 21. dubna 1951.⁸⁷ Ta byla ustavena 31. května 1952 a jejím prvním farářem se stal Jaroslav Vyskočil.⁸⁸ Do náboženské obce přišel z Jihlavy, kde sloužil od roku 1936 a kde úspěšně usiloval o záchranu synagogy v Třešti. O neobyčejně aktivní duchovní správě referuje Rada starších ve svém prvním oběžníku.⁸⁹

6.2 Další život náboženské obce

Jako každá nová náboženská obec se i NO Staré Brno od svého vzniku snažila získat svůj vlastní sborový dům. V žádosti o zařazení výstavby sboru do druhé plánované pětiletky v letech 1956-1960 uvádí Rada starších počet svých členů kolem 3 tisíc.⁹⁰ Právě do doby, kdy náboženská obec sháněla peněžní prostředky

---

⁸⁶ Výpis ze zápisu o mimořádném shromáždění NO Brno dne 1. října 1950. ÚAM CČS(H), fond NO Brno/Staré Brno.

⁸⁷ Zápis o ustavujícím shromáždění přípravného výboru dne 21. dubna 1951. ÚAM CČS(H), fond NO Brno/Staré Brno.

⁸⁸ Oběžník 1/1952 Rady starších NO v Brno/Staré Brno. ÚAM CČS(H), fond NO Brno/Staré Brno. Vyskočil, Jaroslav (*1909), duchovní CČS(H).

⁸⁹ Salajka, Milan. Cit. dílo (2003), s. 183.

⁹⁰ Rada starších NO Brno/Staré Brno-Krajskému národnímu výboru v Brně, církevnímu oddělení, dopis ze dne 5. listopadu 1953, č. j. 711/1953. ÚAM CČS(H), fond NO Brno/Staré Brno.

na výstavbu vlastní sborové síně, přichází do obce již zkušený farář Milan Salajka.⁹¹ Jak už to tak bývá s budováním sborů v době budování socialismu, byla nakonec definitivně situace se shromažďovacím prostorem vyřešena až s Novým rokem 1972, kdy rada starších slavnostně všem oznamuje dokončení prací na bohoslužebné síni Dr. Karla Farského započatých v padesátém roce od vzniku Církve československé.⁹²

---

⁹¹ Ústřední rada-Diecézní radě v v Brně, dopis ze dne 6. února 1958, č. j. 64/58-III/2. ÚAM CČS(H), fond NO Brno/Staré Brno.

⁹² Oznámení o dokončení bohoslužebné síně Dr. Karla Farského. ÚAM CČS(H), fond NO Brno/Staré Brno.

7. Farářem v Praze na Žižkově

V náboženské obci Staré Brno strávil Milan Salajka s rodinou tři roky. Brno mu otevřelo snazší přístup do státních i církevních knihoven i možnost snáze konzultovat a tříbit své teologické myšlení a názory společně s kolegy. Opravdové studijní a pracovní žně, lze li to tak říci, přicházejí pro Milana Salajku 15. října 1962, jako novému faráři v Praze na Žižkově.⁹³

7.1 Vznik náboženské obce a budování sboru

Základy náboženské obce v městské čtvrti pojmenované po slavném husitském vojevůdci 15. století Janu Žižkovi z Trocnova byla položeny ustavující schůzí přípravného výboru 31. srpna 1920, který ze svých řad, za přítomnosti ThDr. Karla Farského, zvolil členy Rady starších. Vznikající obec tehdy čítala více než 16 a půl tisíce příslušníků a byla na dlouhou dobu největší obcí nově vzniklé Církve československé (husitské). První bohoslužby se konaly na Havlíčkově náměstí a byla při nich přečtena a podepsána žádost o spoluužívání kostele sv. Prokopa s Římskokatolickou církví. Pro odpor vůči vzniku nové církve ze strany římských katolíků nebylo bohužel možno kostel sv. Prokopa spoluužívat. Náboženská obec využila nabídky Českobratrské církve evangelické a bohoslužby konala v Betlémské kapli v Prokopově ulici.

Potřeba vlastního sboru vedla v srpnu 1921 k ustavení stavebního družstva pracujícího na realizaci stavby sboru. Obec se přesto nevzdávala snahy o získání jiného bohoslužebného prostoru. Za snahu získat kapli sv. Kříže intervenoval i poslanec Národního shromáždění republiky Československé za Československou stranu národně socialistickou a budoucí místopředseda Ústřední rady církve Ferdinand Prášek. Nic to nebylo platné. Na konci roku 1923 obec koupila pozemky

---

⁹³ Osobní složka Milana Salajky, Personální odbor ÚR CČS(H), Praha.

pro stavbu sborového domu. Nový sbor byl slavnostně otevřen bohoslužbami na Boží hod Vánoční roku 1925. Byl postaven jen jako provizorium proti vůli Diecézní rady i patriarchy Karla Farského. Obec plánovala budovu sboru v budoucnu zbořit a vystavět na stejném místě sbor nový a mnohem větší.⁹⁴ O zařazení nové stavby Husova sboru na Žižkově do operativního plánu na rok 1950 v Praze se přimlouval v roce 1949 patriarcha František Kovář u ministra spravedlnosti a generálního tajemníka Ústředního akčního výboru Národní fronty JUDr. Alexeje Čepičky.⁹⁵ Ke svatbě vzhledem k situaci v Československé republice a následně ke stavu církve (která nedokáže oslovit nové věřící) po listopadu 1989 již nikdy nedošlo.

7.2 Přibývající činnosti nad rámec služby faráře

Milan Salajka, po té co přišel do Prahy, měl na svém kontě již několik článků a studií v církevním tisku. V roce 1964 vychází v nakladatelství Lidová demokracie kniha manželů Seydewitzových *Dáma s hranostajem*, s podtitulem *Největší loupež uměleckých skvostů v dějinách lidstva*.⁹⁶ Knihu přeložil pro české čtenáře právě Milan Salajka a ukázal nejen výbornou znalost německého jazyka (a tím i připravenost pro ekumenickou a pedagogickou práci), ale i svůj cit pro jazyk jako takový.

V březnu téhož roku byl teolog povolán k organizaci Druhého Všekřesťanského mírového shromáždění pořádaného Křesťanskou mírovou konferencí.⁹⁷ Heslo konference znělo: „Má smlouva je život a pokoj.“⁹⁸ K 1. květnu roku 1965 byl vedle svých farářských povinností ustanoven jako administrativní pracovník Ekumenické rady církví v Československu. Pro neslučitelnost práce

---

⁹⁴ Plešinger, Jan. Z dějin náboženské obce CČS v Praze XI. - Žižkově 1920-1940. ÚAM CČS(H), fond NO Praha/Žižkov.

⁹⁵ František Kovář-Alexeji Čepičkovi, dopis ze dne 24. května 1949. ÚAM CČS(H), fond NO Praha/Žižkov.

⁹⁶ Seydewitz, Max - Seydewitz, Ruth. *Dáma s hranostajem. Největší loupež uměleckých skvostů v dějinách lidstva*. Praha, 1964.

⁹⁷ Lášek, Jan B. Bibliografická časová tabulka. In: *Naše doba – náš úkol*. Sborník Milanu Salajkovi k šedesátinám. Praha 1988, s. 99.

⁹⁸ Roer, Ingo. *Christian Peace Conference. A place of ecumenical peace work: Development, structure, organs, tasks, activity, data*. Prague 1974, s. 30.

v ekumenickém hnutí Milan Salajka končí k 23. květnu téhož roku ve funkci faráře náboženské obce na Žižkove. K farářské službě se již nikdy nevrátí, nekončí tím ovšem jeho služba duchovenská.

8. Duchovním v Praze - Holešovicích

Milan Salajka byl ustanoven jako duchovní do náboženské obce v Holešovicích. Zde působil jako farář od roku 1955 Otakar Ungerman.⁹⁹ Salajka se v obci staral o mládež.¹⁰⁰ Těžiště jeho práce se postupně přesouvá z činnosti duchovenské k činnosti ekumenické. 1. ledna 1966 je zaměstnán, vedle práce v Ekumenické radě církví a duchovenské službě, jako stálý člen štábu Křesťanské mírové konference. V této pozici setrvává do konce srpna 1968, než se stane odborným asistentem na Husově fakultě.¹⁰¹ S ekumenickou prací souvisí i teologovy pracovní zahraniční cesty. V roce 1965 absolvoval Salajka celkem čtyři: v lednu spolu s delegací duchovních z Československé socialistické republiky navštívil Sovětský svaz, konkrátně Moskvu, Leningrad a Tallin; v květnu se s ThDr. Lubomírem Miřejovským z Českobratrské církve evangelické účastnil konference bavorského luterského Jugentwerku v Josefstalu v Německé spolkové republice; v říjnu se účastní zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v Budapešti v Maďarské lidové republice a setkání bavorského Jugentwerku v Heilsbronn v Německé spolkové republice.¹⁰²

Jelikož se Milan Salajka osvědčil při náročné organizaci Druhého Všekřesťanského mírového shromáždění, je od 1. září 1967 uvolněn z náboženské obce pro přípravu Třetího Všekřesťanského mírového shromáždění v dubnu roku 1968.¹⁰³ Jak popisuje sám Salajka,¹⁰⁴ byla situace na Husově československé bohoslovecké fakultě z hlediska personálního neutěšená. Profesor ThDr. Otto Rutrlé odešel v roce 1961 do invalidního důchodu a jediným na katedře praktické teologie

---

⁹⁹ Ungerman, Otakar (*1913), duchovní CČS(H).

¹⁰⁰ Dle sdělení Jitky Wendlíkové (*1949), vedoucí personálního oddělení Úřadu Ústřední rady CČSH a členky mládeže NO Praha-Holešovice v šedesátých letech, dne 22. srpna 2014.

¹⁰¹ Lášek, Jan B. Cit. dílo (1988), s. 99.

¹⁰² Rodinná kronika, s. 26. Rodinný archiv rodiny Salajkovy.

¹⁰³ Osobní složka Milana Salajky, Personální odbor ÚR CČS(H), Praha.

¹⁰⁴ Salajka, Milan. Úsilí CČS(H) na poli fakultní teologické práce a bohosloveckého vzdělávání. Praha 1987, s. 22.

zůstal její vedoucí profesor ThDr. Rudolf Horský. Salajkovi se otevřela proto cesta na fakultu, na níž pomýšlel již na začátku padesátých let. Působení na duchovenském místě v náboženské obci v Holešovicích končí k 31. srpna 1968.¹⁰⁵

---

¹⁰⁵ Osobní složka Milana Salajky, Personální odbor ÚR ČČS(H), Praha.

9. Rodina¹⁰⁶

Milan Salajka nebyl na náročnou duchovenskou práci sám, oporou mu byla jeho manželka a tři děti. Dne 12. září 1953 se žení s Evou Hlaváčkovou, jak bylo již uvedeno, dcerou člena Církve československé (husitské) JUDr. Karla Hlaváčka z Hodonína.¹⁰⁷ Den před jejich třetím výročí svatby se jim narodil syn Martin. Pokřtil jej sám biskup Václav Janota v Třešti. Dva roky po Martinovi se manželům narodil v květnu syn Karel. Druhého syna pokřtil také biskup Janota. V září 1963 nastupuje Martin do první třídy Základní devítileté školy v Praze 7, o rok později nastupuje do stejné školy Karel. V listopadu 1965 se Martinovi a Karlovi narodila sestra Milena. V tomto roce Milan Salajka nastoupil jako duchovní do náboženské obce v Holešovicích. Milenu pokřtil holešovický farář Otakar Ungerman.

9.1 Syn Martin

Martin Salajka vystudoval gymnázium v Praze 7, Nad Štolou. V roce 1976 byl přijat na České vysoké učení technické v Praze, na Fakultu strojní. V březnu následujícího roku ze školy odchází pracovat do Rapidu, podniku pro propagaci v zahraničním obchodě. V roce 1980 se žení a začíná dálkově studovat Fakultu žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze, na fakultě po pěti letech odpromoval. Ani ne po roce nastupuje do nakladatelství Naše vojsko. Zde pracoval jako fotografický redaktor časopisu Modelář a časopisu Letectví+kosmonautika. Fotografování ho živí do dnešních dní.

9.2 Syn Karel

Karel Salajka po maturitě na gymnáziu v Praze - Holešovicích začal studovat Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Po promoci v roce 1981 nastoupil

---

¹⁰⁶ Kapitola zpracována na základě Rodinné kroniky, s. nečíslována. Rodinný archiv rodiny Salajkovy.

¹⁰⁷ JUDr. Karel Hlaváček narozený 26. dubna 1906 byl také po druhé světové válce členem Prozatímního Národního shromáždění ČSR za Československou sociální demokracii.

od nového roku na dva roky koncipientskou praxi v advokátní poradně v Chomutově. V roce 1983 rovněž nastupuje jako podnikový právník do národního podniku Závody silnoproudé elektrotechniky a v září 1983 promuje v Karolinu jako doktor práv.

9.3 Dcera Milena

Milena Salajková odmaturovala v roce 1984 na gymnáziu v Praze 6, Arabské ulici. Po maturitě nastoupila jako prodavačka v Sovětské knize národního podniku Zahraniční literatura, na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze směla navštěvovat jen externě tři přednášky. V roce 1985 se vdává za Jiřího Pekárka. Toto manželství vydalo dva syny. Téhož roku přešla zaměstnáním do podniku Pramen a po krátké době do podniku Tomos. Milena k radosti svého otce, který zasvětil Církvi československé (husitské) a její fakultě celý život, nastoupila 1. listopadu 2009 do služebního poměru jako kazatelka administrativě při diecézi v Praze. Služební poměr jí skončil posledním dnem roku 2013 ustanovením jako nemocniční kaplanky v Léčebně dlouhodobě nemocných Praha 6 a ve stacionáři Domov pro seniory Elišky Purkyňové. Začala studovat na nástupkyni Husovy československé bohoslovecké fakulty - Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, což jen podtrhuje duchovní vedení a péči, kterou svým dětem profesor Milan Salajka jako otec poskytl.

10. Působení na fakultě

10.1 Šedesátá léta

Okolnosti vzniku Husovy československé bohoslovecké fakulty jsme nastínili již v kapitole třetí. Počátkem šedesátých let zbylo z učitelského sboru jen torzo a počet nových studentů se ročně pohyboval kolem deseti, ti museli získat navíc ke studiu státní souhlas.¹⁰⁸ Konec šedesátých let je ve znamení politického uvolňování, to má dopad i na fakultu. Vedle rehabilitačních komisí v církvi¹⁰⁹ se objevuje oživení na fakultě v přílivu nových studentů i obnovování pedagogického sboru, oživily se zahraniční kontakty. V dubnu 1968 se objevuje v církevním časopise Český zápas výzva absolventů fakulty profesoru Josefu VI. Polákovi, působícímu na katedře společenských nauk, k odchodu.¹¹⁰

Nejprve se začala obnovovat katedra biblické teologie. Již v roce 1961 nastoupil na stoliči Starého zákona Vladimír Kubáč. Nejprve jako lektor hebrejštiny, později jako odborný asistent. Doktorát teologie získal v roce 1965 na základě disertační práce Zprubování víry (Kniha 'Ijjob). Následovala katedra systematické teologie, kam nastoupil roku 1968 Zdeněk Kučera. Ten téhož roku získal doktorát, když obhájil disertaci Problém pravdy u Emila Brunnera a Pavla Tillichu s přihlédnutím k teologické tradici CČS. Ve stejném roce získali doktorát ze systematické teologie také dva budoucí biskupové: Vlastimil Zítek (disertace Eklesiologie v díle D. Bonhoeffera, K. Bartha, E. Brunnera a eklesiologické principy CČS) a Rudolf Medek (disertace Otázka Kristovy osobnosti).

---

¹⁰⁸ Husitské bohosloví. Ročenka. HTF UK. Praha 1995, s. 33.

¹⁰⁹ Blíže o práci rehabilitačních komisí v církvi pojednává Jaroslav Hrdlička. In: Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2010), s. 193-211.

¹¹⁰ Otevřený dopis absolventů Husovy fakulty prof. J. VI. Polákovi. In: Český zápas, roč. 51, 14/1968, s. 4.

10. 2 Cesta k doktorátu

Milan Salajka nastupuje na fakultu od 1. září 1968 jako odborný asistent pro liturgiku, řády církve, ekumeniku a ireniku.¹¹¹ Srpnovou invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa prožil na předčasně ukončené rekreaci pracovníků Křesťanské mírové konference v Krakově a Varšavě.¹¹² Po měsíci odjíždí na studijní pobyt do švýcarské Ženevy. Zde od října do prosince 1968 pracoval na své disertační práci o ekumenismu. V doporučujícím dopisu ke studijnímu pobytu u Světové rady církví z prosince 1967 charakterizuje patriarcha Miroslav Novák Salajku následovně: „Jeho osobnost je dynamická a komplikovaná. Sdružuje výbušnou (vášnivou) citovost a pronikavou inteligenci. Je spíše člověkem konkrétní imaginace a činu než abstraktní spekulace a diskurzivního myšlení. Rozhoduje se pohotově a své cíle uskutečňuje bez odkladů pragmatickou cestou. Adaptuje se rychle v novém prostředí. Síla jeho myšlenkové práce je v detailu... Duchovní Milan Salajka představuje perspektivního pracovníka pro řídicí funkce. Sdružuje se v něm intelektuální bystrost, informovaná kultivovanost a organizační nadání.“¹¹³ Patriarcha Novák dokazuje touto charakteristikou Salajkovy osobnosti svůj vynikající odhad lidských osobností. Předpověděl tím Salajkovu kariéru ve funkci děkana, jenž převedl fakultu těžkým obdobím normalizace. Zároveň v Novákově charakteristice latentně prosvítá rozdíl mezi Salajkou a jako kolegou Zdeňkem Kučerou jako člověkem spíše abstraktní spekulace a diskurzivního myšlení. Právě Salajka s Kučerou patřili v době normalizace k nejvýraznějším osobnostem fakulty.

Svou disertační práci *Půdorys a nadstavba pojmu oikoumene* Milan Salajka obhájil v roce 1969. V té době je děkanem fakulty profesor ThDr. Rudolf Horský. Slavnostní promoce se konala 23. května v Husově sboru v Praze - Holešovicích.

---

¹¹¹ Osobní složka Milana Salajky, Personální odbor ÚR CČS(H), Praha.

¹¹² Rodinná kronika, s. 32. Rodinný archiv rodiny Salajkovy.

¹¹³ Novák, Miroslav. Doporučující dopisnke studijnímu pobytu M. Salajky u Světové rady církví v Ženevě ze dne 7. prosince 1967. Cit. dle sborníku *Svou naději jsem skládal v Tebe...* Sborník k osmdesátinám Milana Salajky - kněze a učitele Církve československé husitské. Praha 2008, s. 23.

Ve stejném roce obhájil disertační práci na téma Termín ho apóstolos v Lukášových spisech také budoucí profesor Nového zákona Zdeněk Sázava.

10.3 Kariérní růst

Od roku 1969 uplatňuje Milan Salajka své praktické schopnosti jako technický redaktor odborného dvouměsíčníku Theologická revue CČS(H). Následně od roku 1973 se stává po profesoru ThDr. Zdeňku Trtíkovi vedoucím redaktorem periodika. Jako vedoucí redaktor působí i po transformaci časopisu v Theologickou revue HTF UK v roce 1991. Teologickou revue vedl Salajka do konce roku 1998.

Salajkova kariéra šla strmě vzhůru a půl roku po jmenování doktorem je od 1. ledna 1970 jmenován docentem Husovy fakulty. K habilitaci předložil rovněž práci z oboru ekumenismu s názvem Princip jednoty církve v ekumenickém křesťanství. Tři roky na to se během děkanátu profesora církevních dějin ThDr. PhDr. Miroslava Kaňáka stává k 1. lednu 1973 profesorem pro obor praktická teologie. Miroslava Kaňáka vystřídá na základě volby v roce 1976 v úřadu děkana. Tím byl pak Salajka volen opakovaně až do roku 1989. Po odchodu profesora Rudolfa Horského do důchodu vzal od roku 1980 vedení katedry praktické teologie.

10.4 Děkanem Husovy fakulty

Během Salajkova děkanátu byl organizován knihovní fond fakulty, jemuž hrozila koncem sedmdesátých let částečná zkáza. Děkan Salajka dovedl fakultu k renovaci prostor a na náklady ministerstva kultury nechal obměnit i inventář internátu. Zpracován byl archiv fakulty. Ve vztahu k církvi se Salajka jako praktický teolog snažil o co nejužší sepětí. Pravidelně během postní doby probíhal cyklus extenzí v Husově sboru CČS(H) na Vinohradech a na podzim se konaly akademické konference.

Na fakultě se habilitoval z biblické teologie ThDr. Zdeněk Sázava v roce 1975, ze systematické teologie a filosofie ThDr. Zdeněk Kučera v roce 1979 a z praktické teologie ThDr. Jiřina Kubíková v roce 1980. Následně se profesory biblické teologie

stali docent Kubáč (1976) a docent Sázava (1977). Profesorem systematické teologie a filosofie byl jmenován docent Kučera roku 1981. Docentka Kubíková byla jmenována profesorkou praktické teologie v roce 1982.¹¹⁴

10.4.1 Husova fakulta a zahraniční styky

Do života fakulty se pochopitelně promítala i Salajkova činnost mírová a ekumenická. Na fakultě se konaly dvě společná československá mírová symposia, první v roce 1979 a druhé v roce 1984. Ruku v ruce s ekumenickou činností děkana byla zřízena ekumenická sekce při Husově československé bohoslovecké fakultě. Právě ekumenické kontakty děkana umožnili pedagogům řadu studijních pobytů. Zmínili jsme již Salajkův pobyt v Ženevě. Následovalo jeho třítydenní přednáškové turné ve Finsku na začátku roku 1979, Jiřina Kubíková absolvovala pobyt ve Velké Británii, Zdeněk Sázava na univerzitě v Tübingen, Anežka Ebertová v Německé spolkové republice a asistentka Anna Lukešová ve Francii. Několik studentů mohlo vycestovat do Berlína. Styky fakulta navázala a udržovala s univerzitami v Bonnu, Mnichově, Regensburgu, Berlíně, Vídni, Debrecínu, Zagorsku, Leningradu a dalších městech. Fakulta hostila v roce 1981 předsednictvo Konference evropských církví a v roce 1982 Ekumenickou mládežovou konferenci (EYCE). Přednášku na fakultě proslavil německý protestanský teolog Herbert Braun, švýcarský reformovaný teolog Lukas Vischer, profesor Nového zákona Ernst Käsemann z Tübingen, generální tajemník Konference evropských církví Glen Garfield Williams a mnoho dalších osobností.¹¹⁵ Profesor Salajka dokázal umně propojit a využít své působení ve světovém ekumenickém hnutí a tím fakultu držel na poměrně vysoké odborné úrovni.

Za Salajkova působení v úřadu děkana Husovy fakulty byly uděleny tři čestné doktoráty: starozagorskému metropolitovi bulharské pravoslavné církve Pankratijovi

---

¹¹⁴ Husitské bohosloví. Ročenka. Praha 1995, s. 54-55. Srov. Salajka, Milan. Úsilí CČS(H) na poli fakultní teologické práce a bohosloveckého vzdělávání. Praha 1987, s. 67-68.

¹¹⁵ Salajka, Milan. Cit. dílo (1987), s. 22-25.

v roce 1976, metropolitovi syrské pravoslavné církve v New Delhi Paulu Mar Gregoriosovi v roce 1978 a metropolitovi kyjevskému a haličskému, exarchovi Ukrajiny, Filaretovi v roce 1984.¹¹⁶

10.4.2 Husova fakulta a církvev

Fakulta žila s církví v úzkém sepětí a Milan Salajka je podporoval i svou činností praktického teologa. Po společenském a kulturním oživení na konci šedesátých let 20. století pokračuje v sedmdesátých letech snaha o oživení a nové uchopení liturgického života v CČS(H). Na tomto pozadí vzniká v roce 1970 tak zvaná songová liturgie pro mládež zhudebněná mladým příslušníkem církve Václavem Mikuleckým. Ten byl syn faráře Václava Mikuleckého, jemuž byl v roce 1960 odňat státní souhlas k výkonu duchovenského povolání.¹¹⁷ Již v roce 1964 Salajka vytvořil liturgickou pobožnost. Liturgii Salajka připravil na hudbu Husitské kantáty Aloise Treglera. V roce 1972 Salajka připravil další hudební pobožnost. Tentokrát ji zhudebnil farář v Holešovicích, s nímž Salajka dříve v náboženské obci spolupracoval, Otakar Ungerman. Všechny tři liturgické celky jsou podloženy texty z Bible. Práce na podkladu biblických veršů je pro Salajkovo dílo charakteristická. Dokládají to i Ranní pobožnosti Husovy československé bohoslovecké fakulty¹¹⁸ připravené v roce 1985 pro studenty. Fakulta byla příklonem k biblické teologii od počátku padesátých let ukotvena v biblické tradici po boku ostatních křesťanských církví. Druhá generace teologů CČS(H) opouští modernistické ukotvení církve a s tím spojenou liberální teologii a přechází k biblickému personalismu.¹¹⁹

Salajka si uvědomoval nutnou vazbu teologie na církvev. Profesor Zdeněk Kučera upozornil na rozdíl mezi Salajkou a jeho předchůdcem profesorem Otto

---

¹¹⁶ Salajka, Milan. Cit. dílo (1987), s. 68.

¹¹⁷ Mikulecký, Václav (*1921), duchovní CČS(H).

¹¹⁸ Salajka, Milan. Ranní pobožnosti Husovy československé bohoslovecké fakulty. Praha 1985.

¹¹⁹ Srov. Kučera, Zdeněk. Hoře a milost. Ke kořenům teologie církve radikálního modernismu. Brno 2001, s. 55-76.

Rutrlem: „Kde Rutrle obecně hovoří o člověku, tam Salajka analyzuje bytí člověka v konkrétních společenských, hospodářských a třídních souvislostech. Kde Rutrle abstraktně přemýšlí o světě, tam Salajka zkoumá politické, civilizační a ekologické okolnosti, jak je prožívá člověk...”¹²⁰ Studium na fakultě znamenalo v podstatě výlučně přípravu na duchovenské povolání. A Salajka nahlížel na studenty právě prizmatem personalismu. V sepětí církve se snažil fakultu vést v duchu slov profesora Zdeňka Trtíka: „Žádný věřící a zároveň kritický křesťan a bohoslovec nemůže žít bez církevního a bohoslužebného společenství, bez kritického navazování na tradici a bez neustálého duchovního styku s duchem Ježíše Krista.”¹²¹ Salajkovo pojetí úzkého vztahu církve a fakulty mohlo být jednou z příčin jeho odporu k inkorporaci Husovy fakulty do Univerzity Karlovy na přelomu let 1989/1990.

10.4.3 Vlastní hodnocení

Když v roce 1987 hodnotí Salajka vývoj fakulty po skončení děkanátu profesora Otty Rutrleho, u něhož vyzdvihuje jeho autoritu a spirituální působení na fakultní společenství, své učitele ani v nejmenším nešetří: „V následující etapě nebylo dáno nikomu z jeho kolegů, aby podobné charisma projevil. Akademické vedení fakulty nebylo příliš iniciativní a připočteme-li k tomu i povrchní a ledabylou správu kanceláře (děkanátu), postupoval život fakulty často daleko spíše setrvačností, nežli uvědomnělymi a programovými rozhodnutími a činy.”¹²² Na profesoru Jindřichu Mánkovi (1956-1958) kritizuje přílišné lpění na řádech, na profesoru Miroslavu Kaňákovi (1958-66 a 1972-1976) přílišnou mírnost a obavu před konflikty, profesora Zdeňka Trtíka (1966-1968) nevidí jako dobrého organizátora.

Podobně by se dalo ovšem uvažovat i o děkanátu profesora Milana Salajky. Sám ve zmíněném roce sebekriticky připouští, že úroveň studujících nebyla

---

¹²⁰ Kučera Zdeněk. Sedmdesát let praktické teologie CČSH. In: Naše doba – náš úkol. Sborník Milanu Salajkovi k šedesátinám. Praha 1988, s. 32.

¹²¹ Trtík, Zdeněk. Teologické úvahy. Praha 1953, s. 121.

¹²² Salajka, Milan. Cit. dílo (1987), s. 19-20.

nadprůměrná jak v oblasti obecné kulturnosti, tak i v oblasti vzdělanosti. „Někteří talentovaní z nich byli přikázáni do rozložených obcí, v nichž ustrnuli či rezignovali. Vyskytli se i nadaní jednotlivci, jež by bylo bývalo možné připravovat i pro učitelství; trvalá kádrová nouze, nekoncepčnost v plánování a ovšem také malá osobní iniciativa jich samotných tomu zabránily.¹²³ Pokud jde o ustrnulost a rezignaci farářů, musíme si vedle Salajkova rozboru vinící z takového stavu církev, jež ustrnula v analýze a následné typizaci náboženských obcí a nezvládá dlouhodobě nábor nových zájemců o studium na fakultě, položit otázku po práci katedry praktické teologie. Pro práci ve světové ekumeně a mírovém hnutí, i z důvodu organizačního vytížení jako děkana fakulty, Salajka nedostatečně dbal o kvalitu vyučujících a obsahovou náplň výuky na své vlastní katedře. Ostatně sám kladl důraz při svém hodnocení na reflexi obsahu, rozsahu a způsobu výuky. Konkrétně se zamýšlí nad mechanickou výukou hebrejské lingvistiky.¹²⁴ Neutešená výuka jazyků provází bohužel fakultu dodnes. Místo snahy o pochopení, exegetickou a následně homiletickou aplikaci osvojené látky je kladen důraz pouze na bezduché memorování, dnes se ovšem problém přenesl z výuky hebrejštiny především na výuku latinu.

V době děkanátu profesora Salajky vykonali na fakultě rigorosní zkoušku a obhájili své práce pouze čtyři doktoři. V roce 1981 Luděk F. Beneš z církevních dějin (disertace *Počátky Slovanů a vztahy Čechů a Slováků až do konce Přemyslovců*).¹²⁵ V roce 1982 Radek Hobza rovněž z církevních dějin (disertace *Řád a kázeň při večeři Páně v české reformaci*).¹²⁶ V roce 1985 Ulrich Daske ze systematické teologie (disertace *Die Tschechoslowakische Hussitische Kirche - Entstehung, Erscheinung, Lehre*)¹²⁷ a v roce 1988 Jan Lášek z církevních dějin (disertace *Církevně-reformní a teologické názory Bernarda Bolzana*). Aspiraturu zahájili v roce 1985 Tomáš Butta,

---

¹²³ Salajka, Milan. Cit. dílo (1987), s. 24.

¹²⁴ Tamtéž, s. 24-25.

¹²⁵ Beneš, Luděk F. (*1925), duchovní CČS(H).

¹²⁶ Hobza, Radek (*1932), duchovní CČS(H).

¹²⁷ Daske, Ulrich (*1940), studijní rada v Kolíně nad Rýnem.

Jaroslav Hrdlička, Anna Lukešová a Michael Moc, v roce 1986 Milan Matyáš a Vladimír Šiler. Vyjma Michaela Moce všichni adepti doktorát obhájili.

10.4.4 Rok 1989 a odchod z fakulty

Bylo by zbytečné zdůrazňovat a podrobně se rozepisovat o významu roku 1989 pro českou společnost. Už jeho počátkem se konala teologická konference v Brně, na níž mladší duchovní vyjádřili podporu Václavu Havlovi.¹²⁸ Fakulta si držela k novým událostem odstup. V březnu jednala fakulní rada mimo jiné o výzvě skupiny mladých duchovních a studentů o zaujetí stanoviska k brutálnímu potlačení lednových demonstrací k dvacátému výročí úmrtí Jana Palacha. Pro tyto události se později vžilo označení Palachův týden. Fakulní rada stanovisko nezaujala.¹²⁹ V prosinci podává prefekt bohoslovecké koleje Jan Schwarz rektoru Univerzity Karlovy profesoru JUDr. Zdeňku Češkovi žádost o zařazení Husovy československé bohoslovecké fakulty do svazku s Univerzitou.¹³⁰ Inkorporaci fakulty výrazně podpořil patriarcha Novák. Pro inkorporaci fakulty se z učitelů vyslovili profesor Z. Kučera, profesor V. Kubáč a asistent ThDr. J. B. Lášek, naopak proti byl děkan Salajka a profesor Z. Sázava.¹³¹ V lednu 1990 se zástupci nové fakulty Univerzity Karlovy účastnili volby rektora. Vyslání za akademickou radu byli prof. Z. Kučera, doktor J. B. Lášek a studenti aktivní v procesu inkorporace Ivana Dolejšová a Zbyněk Studenovský.¹³² Rektorem byl zvolen docent PhDr. Radim Palouš. Novým děkanem, nyní již Husitské teologické fakulty, byl zvolen profesor Z. Kučera. Fakultu opustily profesorky A. Ebertová a J. Kubíková. Profesor Milan Salajka na fakultě zůstává, nepokračuje však v pozici děkana. Děkanský úřad opouští k 4. lednu 1990. Děkanem

---

¹²⁸ Butta, Tomáš. Rok 1989 v životě CČSH. In: 90 let Církve československé husitské. Praha 2010, s. 135.

¹²⁹ Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2010), s. 246.

¹³⁰ Kronika sametové revoluce. Praha 1989, s. 24. Schwarz, Jan (*1958), duchovní a VII. patriarcha CČS(H).

¹³¹ Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2010), s. 246-247.

¹³² Zdeněk Sázava-Akademické radě Karlovy Univerzity, dopis ze dne 16. ledna 1990. Kancelář Akademického senátu Univerzity Karlovy v Praze.

se po Salajkovi stal jeho spolužák profesor Zdeněk Kučera.¹³³ Následně se v listopadu roku 1992 stal děkanem, po přímé ingerenci rektora R. Palouše, profesor Vladimír Kubáč, další Salajkův spolužák. Důvodem bylo nevyřešené lustrační osvědčení Z. Kučery. V. Kubáč po roce, v listopadu 1993, předčasně zemřel a do děkanské funkce se vrátil opět profesor Kučera. Milan Salajka na fakultě jako pedagog působil až do roku 1999, kdy mu byl už nebyl prodloužen pracovní poměr.

K pedagogické práci se teolog po několika letech vrací v rámci církevního učiliště Husova institutu teologických studií (HITS). Oslovuje další studenty na učilišti, jež nemůže ani vzdáleně dosáhnout kvality samostatné Husitské teologické fakulty, a svou autoritou pomáhá toto učiliště legitimizovat. Příčiny této podpory je třeba hledat v jeho, na zcela dobrovolném, odchodu z Husitské fakulty v roce 1999. Tragiku vzniklé situace dokresluje Salajkův vyslovený požadavek na kazatele, aby „byl teologicky, intelektuálně, literárně a rétoricky na výši,” což není učilištích podobného typu snadno uskutečnitelné.¹³⁴

---

¹³³ Kučera, Zdeněk. In: Slovník českých filozofů. Brno 1998, s. 317-318.

¹³⁴ Salajka, Milan. Teologie a praxe církve. Praktická teologie. Ekumenismu. Praha 2000, s. 45.

11. Církev československá (husitská) z ekumenické perspektivy

11.1 Ekumenické aktivity před druhou světovou válkou

Církev československá (husitská) od svých počátků ve dvacátých letech 20. století byla široce otevřena ekumenické spolupráci napříč křesťanskými církvemi. Již v prvním katechismu Československé církve (husitské) na otázku po slavných prorocích lidstva vedle největšího z nich Ježíše Krista zní odpověď: „Jiní slavní proroci lidstva jsou Mojžíš, Sokrates, Mohamed, Zaratustra, Buddha, Konfuce a jiní.”¹³⁵ Při rozboru spisů a kázání prvního patriarchy CČS(H) ThDr. Karla Farského pochopíme přesněji smysl onoho odvážného vyjádření. Nešlo o vyslovení principů náboženského eklekticismu, nýbrž o vyjádření náboženské tolerance a porozumění.¹³⁶

Církev rodící se z živé víry a nadšení z budování nového státního útvaru neměla v prvních letech své existence definováno své učení a střetávaly se v ní proudy značně odlišné (pravoslaví spolu s unitarismem a další).¹³⁷ Své ekumenické vykročení potvrzuje církev na svém prvním sněmu v roce 1924, kde byli přítomni i zástupci Kostnické Jednoty, Českobratrské církve evangelické, české pravoslavné církve, metodistické církve i zástupce za Společnost Svobodného bratrství Dr. Norbert Fabián Čapek, pozdější zakladatel Náboženské společnosti československých unitářů.¹³⁸ Respekt k jiným náboženstvím je zde vyjádřen v referátu za odbor naukový přednesený v referátu systematického teologa ThDr. Karla Statečného. Ten v duchu učení nové církve chápe náboženství jako sociálně podmíněné; vyvíjející se společně s daným lidským společenstvím

---

¹³⁵ Farský, Karel; Kalous, František. Československý katechismus: Učebnice pro mládež i věřící církve československé. Příbram 1922, s. 11.

¹³⁶ Srov. např. Farský, Karel. CČS: Stručné informace o náboženských názorech, úkolech a organizaci církve československé. Praha 1925.

¹³⁷ Srov. Urban, Rudolf. Die tschechoslowakische hussitische Kirche. Marburg/Lahn 1973, případně Spisar, Alois. Ideový vývoj církve československé. Praha 1936.

¹³⁸ Zpráva o I. řádném sněmu Církve československé konaném 29. a 30. srpna 1924 v Praze na Smíchově. Praha : ÚR CČS – Blahoslav, 1924, 224 s., s. 10.

v určitém čase a prostoru.¹³⁹ Statečný rovněž vyzdvihuje Českobratrskou církev evangelickou ve vztahu k tradicím husitským a českobratrským, jako jejich nositelku a přechovatelku.¹⁴⁰ Vztah k římskokatolické církvi byl ovšem v prvních letech značně napjatý a z obou stran by se dal definovat jako téměř nepřátelský.¹⁴¹ Recepce vztahu mezi církvemi začala až od druhé poloviny padesátých let 20. století.

V referátu pozdějšího Statečného nástupce profesora Aloise Spisara o věroučných zásadách CČS je zřetelně formulována zásada svobody svědomí.¹⁴² Ta je pro Československou církev (husitskou) specifická a odlišuje ji od ostatních církví. V návrhu učení CČS Spisar uvádí: „Stojíme a trváme na stanovisku svobody svědomí jako principu vnitrocírkevního. Činíme tak proto, poněvadž považujeme právě míru náboženskou za cosi naprosto osobního, subjektivního, individuálního, za dar milosti Boží, kterou působí Bůh v každém člověku zvlášť. Není možno, aby bylo stanoveno církevní vyznání víry, které by vyhovovalo křesťanské víře každého jednotlivce do poslední maličkosti.“¹⁴³ Spisar se stal po smrti patriarchy Farského a profesora Statečného v roce 1927 hlavním ideovým vůdcem Československé církve. Na druhém a závěrečném zasedání prvního řádného sněmu CČS v březnu 1931 byla přijata za předsednictví druhého patriarchy ThDr. Gustava Adolfa Procházky jeho koncepce Učení náboženství křesťanského pro věřící církve československé¹⁴⁴, to se stalo oficiální normou až do roku 1971, kdy byly přijaty Základy víry československé církve.

Národní Československá církev (husitská) se angažovala ve svých ekumenických aktivitách velmi silně ve světovém měřítku. Prvním velkou příležitostí

---

¹³⁹ Zpráva o I. řádném sněmu Církve československé konaném 29. a 30. srpna 1924 v Praze na Smíchově. Praha 1924, s. 35.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 41.

¹⁴¹ Kovář, František. Deset let československé církve 1920-1930. Praha 1930, s. 48.

¹⁴² Zpráva o I. řádném sněmu Církve československé konaném 29. a 30. srpna 1924 v Praze na Smíchově. Praha 1924, s. 88 a 111.

¹⁴³ Tamtéž, s. 111.

¹⁴⁴ Kalous, František; Spisar, Alois. Učení náboženství křesťanského pro věřící církve československé. Příbram, 1929.

se stala konference ve Stockholmu Life and Work v roce 1925. Na konferenci církev zastupoval patriarcha Farský s biskupem východočeské diecéze Gustavem Adolfem Procházkou, o dva týdny dříve přijel do Stockholmu biskup moravské diecéze Josef Rostislav Stejskal jako delegát na sjezd Aliance světového přátelství mezi národy prostřednictvím církví. Patriarcha Farský vystoupil na konferenci, jež předsedal arcibiskup v Uppsale a pozdější nositel Nobelovy ceny míru Nathan Söderblom, a ve svém příspěvku rovněž seznámil účastníky s Církví československou (husitskou). podařilo se mu také získat zastoupení ve stálé církevní radě světového ekumenického hnutí.¹⁴⁵

Druhou příležitostí byla Lausannská konference Faith and Order, ta byla zaměřena, jak z názvu vyplývá, více na myšlenkové spojení křesťanů. Proto nebyla Církvi československé (husitské) tak blízká, jako konference Stockholmská. Konference Life and Work byla svým zaměřením bližší nové církvi snahou měnit svět k lepšímu prostřednictvím úsilí o světový mír a lepší materiální a sociální podmínky pro lidi. Podobné snahy církve byly promítnuté například v tom, že téměř každá náboženská obec měla svůj vlastní sociální odbor. Ty měly pomáhat potřebným z obvodu daných obcí.¹⁴⁶

V září roku 1927 se konal v Praze Kongres pro pokrok v náboženství. Jednalo se o kongres tak zvaných svobodně křesťanských církví. Československá církev se stala spolupořadatelkou kongresu, jehož se účastnili také čeští unitáři. Církev byla tedy rozkročena mezi unitarismem a „neřímskými katolickými církvemi

---

¹⁴⁵ Srov. Kaňák, Miroslav. Ze vzpomínek na cestu patriarchy Dr. K. Farského do Švédska. In: Theologická revue CČS(H), č. 1/1962, s. 18-24. Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2007), s. 231.

¹⁴⁶ Zpráva o I. řádném sněmu Církve československé konaném 29. a 30. srpna 1924 v Praze na Smíchově. Praha 1924, s. 66-69. Blíže k sociální činnosti CČS(H) in: Líbalová, Olga, Zimmermannová, Hedvika: Diakonie a sociální činnost Církve československé husitské. In: 90 let Církve československé husitské. Praha 2010, s. 231-237.

v Evropě”, jak byla definována ve zprávách z konferencí Life and Work a Faith and Order.¹⁴⁷

V roce 1930 potvrdila církev svou svobodně křesťanskou orientaci vstupem do nově založeného Světového svazu svobodně křesťanských církví (International Association for Religious Freedom - IARF) sídlícím v holandském Haagu.¹⁴⁸ A teologických kongresů a konferencí pořádaných Světovým svazem svobodně křesťanských církví se Církev československá (husitská) v dalších letech velmi čile účastnila. Byla také největší členskou církví. Zároveň se CČS(H) chtěla účastnit i života hnutí Life and Work a Faith and Order. Zástupci CČS(H) se účastnili pokračování konferencí obou hnutí. Obě konference se konaly v roce 1937, hnutí Life and Work v se sešlo v Oxfordu a hnutí Faith and Order v Edinburgu. Vývoj hnutí Faith and Order byl vnímán poměrně skepticky.¹⁴⁹

11.2 Poválečné ekumenické aktivity

Po druhé světové válce církev navázala na své předválečné ekumenické aktivity. Situaci v ekumenickém hnutí shrnul profesor František Maria Hník v Náboženské revue CČS. Církev si měla zachovat svou širokou ekumenickou orientaci.¹⁵⁰ V poválečné době probíhaly v církvi intenzivní přípravy na vznik Světové rady církví. CČS(H), věrna své tradici, měla zájem na participaci i samotný vstup do nové ekumenické organizace.¹⁵¹ Světová rada církví byla založena v roce 1948 v Amsterdamu spojením dvou proudů ekumenického hnutí: Life and Work a Faith and Order. Prvního valného shromáždění Světové rady církví se za Československou

---

¹⁴⁷ Blíže k tématu: Tonzarová, Hana. Církev československá husitská v ekumenických vztazích. In: 90 let Církve československé husitské. Praha 2010, s. 239-268.

¹⁴⁸ Kaňák, Miroslav. Stručný nárys dějin Československé církve vzhledem k jejímu vzniku a půlstoletému vývoji. In: Padesát let Československé církve. Praha 1970, s. 27.

¹⁴⁹ Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2007), s. 230.

¹⁵⁰ Hník, František M. dnešní stav ekumenického hnutí. In: Náboženská revue CČS, roč. 18, č. 4-5/1947, s. 306-314.

¹⁵¹ Tonzarová, Hana. Cit. dílo (2010), s. 252.

církev (husitskou) účastnil profesor Otto Rutrle.¹⁵² Nicméně CČS(H) nebyla přizvána ke vstupu.¹⁵³ Z Československa se členy staly tři církve: Českobratrská církev evangelická, Slovenská církev augsburského vyznání a Reformovaná křesťanská církev na Slovensku.¹⁵⁴

CČS(H) procházela v této době vyjasňováním si svého vztahu k římskokatolické církvi. Na jedné straně zde existovalo levicové křídlo snažící se podpořit Komunistickou stranu v zápase s římskokatolickou církvi, na straně druhé ochota s ní navázat živé ekumenické vztahy.¹⁵⁵ Vztah k římskokatolické církvi kopíroval tři základní směry v CČS(H), jež se formovaly v poválečném období. Prvním směrem byla radikální levice, druhým křesťanští socialisté ve středu (sem patřil patriarcha František Kovář) a třetím směrem demokratická opozice na pravici (kam patřil profesor Alois Spisar).¹⁵⁶

V srpnu 1954 se konalo II. valné shromáždění Světové rady církví v Evanstonu ve Spojených státech amerických. Církev československá (husitská) chtěla do Evanstonu poslat svého pozorovatele. Profesor František M. Hník dokonce začal i pracovat na poselství pro toto shromáždění. Státní úřad pro věci církevní však účast pozorovatele CČS(H) neumožnil.¹⁵⁷ V církvi bylo v této době již zřetelné rozlišení názorů na ekumenickou orientaci mezi starší a mladší generací teologů. Starší generace, zastoupená patriarchou Františkem Kovářem a pražským biskupem Miroslavem Novákem, se orientovala spíše na Světový svaz svobodně křesťanských církví a ke Světové radě církví se chtěla přibližovat opatrněji. Mladší generaci

---

¹⁵² Rutrle, Otto, Horský, Rudolf. Církev československá a praktické úkoly jejího díla. In: Padesát let Československé církve. Praha 1970, s. 88.

¹⁵³ Tonzarová, Hana. Cit. dílo (2010), s. 254.

¹⁵⁴ Salajka, Milan, Pokorný, Petr. Naše dnešní ekumenická práce. In: Český ekumenismus. Theologické kořeny a současná tvář církví. Praha 1976, s. 234.

¹⁵⁵ Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2010), s. 109. Srov. Tonzarová, Hana. Cit. dílo (2010), s. 253.

¹⁵⁶ Hrdlička, Jaroslav. František M. Hník a jeho obor v době dějinných národních zvrátů. In: Kontexty sociální a charitativní práce. Brno 2008, s. 23.

¹⁵⁷ Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2010), s. 163. F. M. Hník shromáždění v Evanstonu podrobně analyzuje ve spise Církev v čase rozhodování. K základům sociálně teologické orientace v Československé církvi. Praha 1956.

reprezentovali profesori Zdeněk Trtík, Otto Rutrle i František M. Hník. Ti se chtěli orientovat především ke Světové radě církví.¹⁵⁸ V pozadí této orientace je i rozdílné chápání teologického základu vlastní církve mezi první a druhou generací teologů.

11.3 Začlenění do světového ekumenického hnutí

S rokem 1955 přichází i přibližování ke Světové radě církví. Po poradě s patriarchou Františkem Kovářem profesor F. M. Hník oslovil generálního sekretáře Světové rady církví Dr. Willema A. Visser't Hoofta. Ten v září 1955 navštívil Prahu a v doprovodu evangelického profesora Josefa Lukla Hromádky se setkal s patriarchou F. Kovářem a členy zahraniční komise Ústřední rady CČS(H), jimiž byli profesori F. M. Hník, M. Kaňák, J. Mánek, M. Novák, O. Rutrle a Z. Trtík.¹⁵⁹ Naopak od Světového svazu svobodně křesťanských církví se CČS(H) pomalu vzdalovala.

Ve stejném roce také vzniká Ekumenická rada církví v Československu. Při jejím ustavení byly, kromě tří církví sdružených ve Světové radě církví, Slezská církev augsburského vyznání, Jednota českobratrská (dnešní Církev bratrská), Evangelická církev metodistická a Jednota bratrská. Po půl roce se připojila Bratrská jednota baptistů. Církev československá (husitská) se připojila až v roce 1964.

Profesor Miroslav Kaňák konstatuje, že po IV. sněmu CČS(H) v roce 1956 se mezinárodní vztahy církve zhoršily.¹⁶⁰ Obrat pomalu nastával na začátku šedesátých let. Do Světové rady církví přivedl Československou církev (husitskou) až nový patriarcha. V říjnu roku 1961 byl zvolen patriarchou dosavadní pražský biskup Miroslav Novák. Ve stejném roce vyvrcholilo sblížování Ruské pravoslavné církve a Světové rady církví, když se na jejím III. valném shromáždění v indickém New Delhi Ruská církev připojila k mezinárodní ekumenické organizaci. O vstupu CČS(H)

---

¹⁵⁸ Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2007), s. 422.

¹⁵⁹ Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2007), s. 424-425.

¹⁶⁰ Kaňák, Miroslav. Stručný nárys dějin Československé církve vzhledem k jejímu vzniku a půlstoletému vývoji. In: Padesát let Československé církve. Praha 1970, s. 30.

do Světové rady církví pak rozhodla Ústřední rada 9. dubna 1963.¹⁶¹ O několik let později v roce 1969 Věřoučná komise CČS(H) v čele jejím předsedou profesorem Zdeňkem Trtíkem podala Ústřední radě návrh na vystoupení ze Světového svazu svobodně křesťanských církví.¹⁶²

Dokončení ekumenického zakotvení CČS(H) ve Světové radě církví a zároveň přihlášení k tradičnímu křesťanství se uskutečnilo na prvním zasedání VI. řádného sněmu CČS(H). Delegáti církve se v říjnu 1971 usnesli na přijetí Základů víry Církve československé (husitské) z pera profesora Z. Trtíka.¹⁶³ K pramenům své víry zařadili sněmovní delegáti (vedle Čtyř pražských artikul, České konfese, obou vyznání víry CČS(H) a Učení náboženství křesťanského) i Apoštolské a Nicejsko-cařihradské vyznání víry. Církev se přihlásila k reformační tradici přijetím slova „husitská“ do svého názvu. Druhé zasedání VI. řádného sněmu se uskutečnilo v roce 1981 a církev přijala Základy sociálně etické orientace CČSH, v těch je kladen důraz na ekumenickou spolupráci v sociálně etických otázkách. Základy sociálně etické orientace Církve československé husitské byly zpracovány pod vedením profesorky Anežky Ebertové.¹⁶⁴

Důležitým a často opomíjeným milníkem v ekumenické práci CČS(H) je její zapojení do práce na Českém ekumenickém překladu Bible. Na překladu se z CČS(H) podíleli profesoři Jindřich Mánek (1961-1977), jenž dokonce v letech 1972-1977 vedl novozákonní překladatelskou skupinu, Vladimír Kubáč (1963-84) a Zdeněk Sázava (1976-1977). Výzvu k legitimizování Českého ekumenického překladu jako jediného závazného textu vedle textu revidovaného vydání Bible Kralické z roku 1613 učinil profesor V. Kubáč.¹⁶⁵

---

¹⁶¹ Ruttle, Otto, Horský, Rudolf. Cit. dílo (1970), s. 89.

¹⁶² Tonzarová, Hana. Cit. dílo (2010), s. 263.

¹⁶³ Základy víry Církve československé husitské. Praha 1975.

¹⁶⁴ Ebertová, Anežka a kol. Základy sociálně etické orientace Církve československé husitské. Praha 1983

¹⁶⁵ Vladimír Kubáč-I. odboru Ústřední rady CČSH v Praze, dopis ze 17. ledna 1979. Archiv autora.

12. Ekumenickým pracovníkem

Ekumenické práce se Milan Salajka účastní z velké části na půdě Křesťanské mírové konference, tu budeme analyzovat ve 13. kapitole. V této kapitole se zaměříme na teologovu činnost související především s Ekumenickou radou církví v Československu a Světovou radou církví.

Milan Salajka pracoval od roku 1965 jako sekretář Ekumenické rady církví v Československu. V prosinci roku 1970 byl zvolen tajemníkem obnovené Ekumenické rady církví (v ČSR).¹⁶⁶ Ve funkci setrval Salajka do března 1985.¹⁶⁷

V následujících odstavcích sumarizujeme zahraniční cesty na ekumenická shromáždění, konference a setkání. Vycházíme ze záznamu cest do zahraničí, jak si jej vedl sám teolog v Rodinné kronice.¹⁶⁸

V dubnu 1967 vyjel Milan Salajka poprvé do Švýcarska, aby se seznámil se sídlem Světové rady církví v Ženevě. Cestou navštívil i Basilej. V srpnu se vrátil do Ženevy na konferenci s asijskými studenty pořádanou v centru pojmenovaném po skotském náboženském reformátorovi Johnu Knoxovi.

Konference Arbeitskreis für Information in Europe se účastnil již jako doktor teologie v září 1969. Další konferenci podobného zaměření, totiž Konferenci vedoucích ekumenických institutů k otázkám bibliografickým, navštívil již v červnu 1970 na zámku Château de Bossey nedaleko Ženevy.

Mezi 27. dubnem a 2. květnem 1971 se Salajka účastnil VI. valného shromáždění Konference evropských církví v Nyborgu v Dánském království. Shromáždění se účastnil po boku patriarchy Miroslava Nováka.¹⁶⁹ V Nyborgu

---

¹⁶⁶ Nové uspořádání bylo reakcí na nové uspořádání v Československé republicepodle ústavního zákona o československé federaci 143/1968 Sb. Salajka, Milan, Pokorný, Petr. Cit. dílo (1976), s. 236.

¹⁶⁷ Lášek, Jan B. Bibliografická časová tabulka. In: Naše doba – náš úkol. Sborník Milanu Salajkovi k šedesátinám. Praha 1988, s. 99.

¹⁶⁸ Rodinná kronika, s. 32, 34, 36 a 38. Rodinný archiv rodiny Salajkovy.

¹⁶⁹ Hrdlička, Jaroslav. Cit. dílo (2010), s. 226.

se v lednu 1969 konalo první valné shromáždění, kde byla Konference evropských církví ustavena.

V srpnu 1972 se Milan Salajka účastnil, jako delegát, Ústředního výboru Světové rady církví v holandském Utrechtu. Zasedání se účastnil také delegát Slovenské evangelické církve Andrej Žiak. Jednání Milana Salajky a Andreje Žiaka popisuje ve svých pamětech profesor Jan Milíč Lochman.¹⁷⁰ A. Žiak navštívil J. M. Lochmana na jeho hotelovém pokoji a sdělil mu: „Milíčku milý, ty víš, že jsme při našich zájezdech do ciziny dostávali státní úkoly. Já mám teď za úkol prosadit tvé odvolání z ekumenických výborů.“¹⁷¹ Lochman dále pokračuje: „...byla jen hrstka těch, kdo by se k takové akci připojili. Naopak ze všech stran... byly projevy solidarity a otevřené nevole, když bratří Žiak a Salajka v kuloárech pro tento úkol agitovali. (Dr. Blake o tom ve své zprávě psal: „Dr. Žiak and Dr. Salajka pressed very strongly in private discussions... but they were not successful.”)... A ve své zprávě dr. Blake dodal: V celé historii SRC byl jen jeden případ, kdy došlo k pokusu zbavit někoho členství v řídicích výborech. Byl to, v údobí „studené války“, J. L. Hromádka. Tomu se přes silný odpor konzervativních kruhů, Rada vzepřela.“¹⁷² Pokus o druhé odvolání z řídicích výborů v historii Světové rady církví, a opět zástupce z Československa, ztroskotal. Pro odvolání hlasoval Andrej Žiak a část ruské delegace. Milan Salajka pro odvolání Jana Milíče Lochmana nehlasoval.

Přesně po roce, v srpnu 1973, byl Salajka delegátem dalšího zasedání Ústředního výboru Světové rady církví. Tentokrát se zasedání konalo v sídle organizace, ve švýcarské Ženevě. Další zasedání Ústředního výboru, kterého se teolog zúčastnil, se konalo opět po roce - v srpnu 1974 v Západním Berlíně. Církev dále zastupoval v Ženevě v srpnu 1976.

---

¹⁷⁰ Lochman, Jan Milíč (*1922), duchovní Českobratrské církve evangelické, profesor a dvojnásobný rektor Basilejské univerzity.

¹⁷¹ Lochman, Jan Milíč. Oč mi v životě šlo. Cesty českého teologa doma i do širého světa. Praha 2000, s. 120.

¹⁷² Tamtéž, s. 120-121.

V lednu 1978 navštívil Státní sekretariát pro církevní záležitosti ve Východním Berlíně.

Nedaleko od Československých hranic vyjel v srpnu 1981 na zasedání Ústředního výboru Světové rady církví do Drážďan. A téhož roku se v listopadu v Amsterdamu účastnil slyšení proti nukleárním zbraním pořádaného Světovou radou církví.

Následující rok v červenci byl opět jako delegát na Ústředním výboru Světové rady církví. Tématem byla hlavně příprava na nadcházející valné shromáždění.

Společně s patriarchou Miroslavem Novákem vyrazil děkan Salajka na VI. valné shromáždění Světové rady církví. To se konalo ve Vancouveru na přelomu měsíců července a srpna roku 1983. Důležitým tématem setkání bylo misijní poslání církví. O shromáždění referoval patriarcha M. Novák v církevním kalendáři Blahoslav.¹⁷³ Na další společnou zahraniční cestu spolu teologové již nevyjeli. Před cestou do Kanady se Salajka účastnil v červnu jubilejního Dvacátého Deutscher Evangelischer Kirchentagu. A v listopadu téhož roku byl přítomen oslav při příležitosti 500. výročí narození reformátora Martina Luthera ve Wormsu a Heidelbergu. Německá evangelická církev (EKD) při té příležitosti uspořádala svou synodu.

V roce 1984 se účastnil v lednu Ekumenického sympozia na Humboldtově univerzitě v Berlíně. V březnu a květnu se konali semináře Evropských akademií ve švýcarském Boldernu a ve Frankfurt nad Mohanem, které Salajka také navštívil.

Státní sekretariát pro církevní záležitosti ve Východním Berlíně teolog opět navštívil v lednu 1985. V září se konala v italském Prali nedaleko Turína Výroční konference evropských sdružení ekumenických akademií. Zkušenosti s ekumenickými akademiemi se pokusí teolog využít ve svém porevolučním působení. V říjnu se jako děkan Husovy fakulty účastnil setkání fakult Praha-Mnichov ve městěčku Tutzing, nacházejícího se nedaleko Mnichova.

---

¹⁷³ Novák, Miroslav. Základ je položen: Ježíš Kristus. In: Blahoslav 1982. Praha 1981, s. 5.

Do Freiburgu jel Milan Salajka na výroční shromáždění akademie v září 1986. V lednu následujícího roku se zastupoval Ekumenickou radu církví na vzájemném semináři v Berlíně.

V květnu 1988 se účastní teolog opět synody Německé evangelické církve.

Roku 1989 stihl ještě čtyřikrát navštívit Švýcarsko. V květnu v Basileji Evropskou konvokaci Spravedlnost, mír a zachování stvoření. Curych, Gwatt a Cartigny v září. V říjnu nejprve Ženevu a následně Basilej.

Po listopadovém převratu v Československu se v září 1990 účastnil Evropské akademie ve Švédsku.

13. Mírová činnost

Mírová činnost se v církevní oblasti východního bloku realizovala především na půdě Křesťanské mírové konference. Ta patří k nejvýraznějším příspěvkům Československé republiky světovému ekumenickému hnutí. Vznikla v Praze roku 1958 a jedním z hlavních iniciátorů vzniku byl evangelický teolog profesor Josef Lukl Hromádka. Ten se stal i jejím prvním předsedou. Křesťanská mírová konference omezila izolaci církví ve společnosti. Měla ukázat život církví v socialistických státech a umožnit jim dialog nejen mezi sebou, nýbrž i s církvemi za železnou oponou.

Z hlediska husitské teologie je zajímavé sledovat Křesťanskou mírovou konferenci jako organizaci angažovanou. Angažovanost totiž byla jednou z vlajkových lodí úspěchu nově vzniklé husitské církve, jež v krátké době dosáhla významného společenského postavení a na počátku padesátých let 20. století jednoho milionu členů.

V podstatě lze dějiny Křesťanské mírové konference rozdělit na dvě období: před sovětskou okupací Československa v roce 1968, kdy nelze tomuto hnutí upřít určitou legitimitu a po srpnové okupaci, kdy se stala nástrojem sovětské zahraniční politiky. I v tomto druhém období je možné však nalézt momenty, které objektivně přispěly k odzbrojení a helsinskému procesu.

Právě v této souvislosti je důležitá i osobnost dlouholetého pracovníka Křesťanské mírové konference a dlouholetého děkana Husovy československé teologické fakulty profesora Milana Salajky jako člověka, který formoval nejen Křesťanskou mírovou konferenci, ale i generace husitských kněží a tím i teologii Církve československé (husitské).

Především rozbor vztahu Křesťanské mírové konference a sovětské zahraniční politiky by bylo třeba podrobně zpracovat. Nicméně náročnost tématu tuto analýzu předurčuje spíše pro práci disertační, případně habilitační.

13.1 Stručné dějiny Křesťanské mírové konference

První zasedání Křesťanské mírové konference se konalo v červnu 1958. Předcházela mu celostátní ekumenická konference na téma Boj proti termojaderným zbraním jako úkol církve v prosinci 1957. Prvního zasedání se účastnilo přes 40 zástupců církví ze sedmi států.¹⁷⁴ Konference jednala pod heslem „Poslání a svědectví“.¹⁷⁵ Druhá respektive Třetí Křesťanská mírová konference se sešla v roce 1959 respektive 1960. Počet účastníků se stále zvyšoval až ke 200. Kromě zemí východního bloku se účastnili i zástupci z USA, Francie, Holandska či Velké Británie.¹⁷⁶ V centru pozornosti stál stále problém jaderného odzbrojení.¹⁷⁷

V červnu 1960 se v Praze sešlo více než 600 delegátů ze 42 zemí na Prvním Všekřesťanském mírovém shromáždění pod heslem „...a na zemi pokoj“. Velký úspěch setkání si vyžadoval sofistikovanější organizaci. Ustanoven byl Poradní výbor pro pokračování v práci, Pracovní výbor a Mezinárodní sekretariát.¹⁷⁸ Milan Salajka později oceňuje, že prostřednictvím Křesťanské mírové konference se Ruská pravoslavná církev zapojuje do světové ekumeny.¹⁷⁹

Na Druhém Všekřesťanském mírovém shromáždění se pod heslem „Má smlouva je život a pokoj“ sešlo v roce 1964 na 1000 delegátů. Důvodem zvýšením počtu delegátů je zájem z anglo-americké oblasti a oblasti tak zvaného třetího světa.¹⁸⁰

---

¹⁷⁴ Roer, Ingo. Cit. dílo (1974), s. 8-11.

¹⁷⁵ Salajka, Milan. Křesťané v zápasech o mír a pokoj ve světě. Praha 1983, s. 55.

¹⁷⁶ Roer, Ingo. Cit. dílo (1974), s. 16.

¹⁷⁷ Kupka, Josef. Zastavení u díla pěti VMS. In: Blahoslav 1984. Praha 1983, s. 53.

¹⁷⁸ Roer, Ingo. Cit. dílo (1974), s. 21-26.

¹⁷⁹ Salajka, Milan. Cit. dílo (1983), s. 57.

¹⁸⁰ Kupka, Josef. Cit. dílo (1983), s. 54.

Rok 1968 je přelomovým rokem nejen pro Československou veřejnost, nýbrž i pro Křesťanskou mírovou konferenci. V atmosféře pražského jara se sešlo v dubnu Třetí Všekřesťanské mírové shromáždění. V listopadu 1969 rezignoval J. L. Hromádka na pozici prezidenta Křesťanské mírové konference, kterým byl od jejího vzniku.¹⁸¹ Novým prezidentem se stal nejprve dočasně metropolita leningradský a novgorodský Nikodim. Čtvrté Všekřesťanské mírové shromáždění v roce 1971 jeho volbu potvrdilo a v návaznosti na to Pokračující výbor zvolil Dr. Károly Tótha generálním tajemníkem. Od té chvíle Křesťanské mírová konference de facto činila všechny kroky ve shodě a na přání zahraniční politiky Sovětského svazu.

13.2 Mírové působení v zahraničí

Milan Salajka působil v Křesťanské mírové konferenci od března 1964, kdy byl povolán k organizaci II. Všekřesťanského mírového shromáždění. Mezi lety 1966 až 1968 pracoval jako stálý člen štábu. V prosinci 1969 byl jmenován správcem regionální kanceláře v Praze. 1. října 1970 zvolen členem Mezinárodního sekretariátu (do 30. března 1981). Ten měl za úkol „nejméně třikrát ročně vyslechnout zprávu generálního tajemníka a spolu s ním navrhnout další činnost hnutí ke schválení vyššího orgánu, jímž byl pracovní výbor.“¹⁸² 4. prosince 1980 zvolen předsedou regionálního sdružení v ČSSR. V prosinci 1983 je přijat za stálého člena ustavujícího se Výboru církevních a náboženských činitelů, která sdružuje hlavy a nejvyšší představitele církví v ČSSR na podporu Světového shromáždění za mít. 6. července 1985 byl na VI. Všekřesťanském mírovém shromáždění zvolen do pracovního výboru mezinárodní Křesťanské mírové konference.

---

¹⁸¹ Smolík, Josef. Josef L. Hromádka. Praha 1991, s. 165.

¹⁸² Miřejovský, Lubomír. Dopisy z XX. století. Praha 2004, s. 356.

Salajkova mírová činnost vyplývala téměř výhradně z jeho činnosti v Křesťanské mírové konferenci. Podáváme zde soupis všech jeho mírových zahraničních cest:

1. Zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v Budapešti v říjnu 1965. Jako delegát Ústřední rady CČS(H) se zasedání účastnil také patriarcha Miroslav Novák.
2. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v Georgsmarienhütte nedaleko Osnabrücku v březnu 1966.
3. Zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v Sofii v říjnu 1966. Zasedání se opět účastnil patriarcha M. Novák.
4. Zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v září 1967 v Bukurešti. Navštívil rovněž největší rumunský přístav Konstanzu a přilehlé rekreační letovisko Mamaia. Setkání se zúčastnil také patriarcha M. Novák. Zde bylo připraveno stanovisko k otázce světového míru.
5. Zasedání teologické komise Křesťanské mírové konference v lednu 1970 v Lausanne ve Švýcarsku.
6. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v únoru 1970 v Moskvě.
7. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v říjnu 1970 v Budapešti. Na tomto zasedání byl Milan Salajka zvolen členem Mezinárodní komise.
8. Zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference ve Varšavě v srpnu 1971.
9. Členem delegace Křesťanské mírové konference k Světové radě míru v lednu 1972 v Helsinkách.
10. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v Budapešti v únoru 1972.
11. Zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v New Dillí v březnu 1972.

12. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v květnu 1972 v Mainz ve Východním Německu. Salajka po cestě navštívil Bonn, Frankfurt a Brémy.
13. Zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v říjnu 1972 ve finském Espoo.
14. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v prosinci 1972 v Curychu.
15. Zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v Moskvě v březnu 1973.
16. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v květnu 1973 v holandském Vogelenzangu nedaleko Haarlemu.
17. Zasedání Výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v květnu 1973 v Zagorsku v Sovětském svazu.
18. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v září 1973 v polském Halině nedaleko Varšavy.
19. Zasedání Poradního výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v září 1973 v kanadském středisku YMKY Cadar Glen v Boltonu a v Torontu.
20. Zasedání Studijního oddělení Křesťanské mírové konference v lednu 1974 v Berlíně.
21. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v únoru 1974 v Sofii.
22. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v červnu 1974 ve finském Espoo.
23. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v září 1974 v Havaně na Kubě.
24. Účast na průmyslové misii o mírových otázkách v říjnu 1974 ve finské Vantule a Nukari.

25. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v únoru 1975 v Ečmiadzinu nedaleko Jerevanu.
26. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v dubnu 1975 v Sofii.
27. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v říjnu 1975 v maďarském Siófoku.
28. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v červnu 1976 ve Vídni.
29. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v říjnu 1976 v Bad Sarow v Německé demokratické republice.
30. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v červnu 1977 v Bukurešti.
31. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v září 1977 v holandském Vogelanzanku.
32. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v listopadu 1977 v Arnikdshaimu v Německé spolkové republice
33. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v lednu 1978 v Budapešti.
34. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v dubnu 1978 v Moskvě. Na tomto zasedání byl ThDr. Lubomíru Miřejovskému nabídnuto, aby se stal generálním tajemníkem Křesťanské mírové konference. Tím se nakonec opravdu stal.¹⁸³
35. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v dubnu 1979 v Helsinkách.
36. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v červnu 1979 v Západním Berlíně.

---

¹⁸³ Miřejovský, Lubomír. Cit. dílo (2004), s. 338-339.

37. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v září 1979 v Bad Sarow v Německé demokratické republice.
38. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v listopadu 1989 v Sofii.
39. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v dubnu 1981 v Kyjevě.
40. Zasedání Studijního oddělení Křesťanské mírové konference v prosinci 1981 v Západním Berlíně.
41. Zasedání Mezinárodní komise Křesťanské mírové konference v červnu 1984 v Moskvě.
42. Zasedání Republikových výborů Křesťanské mírové konference v září 1984 v Západním Berlíně.
43. Zasedání Studijního oddělení Křesťanské mírové konference v listopadu 1986 v Západním Berlíně.
44. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v dubnu 1987 v Arnoldhainu ve Spolkové republice Německo.
45. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference březnu 1988 v Budapešti.
46. Delegován Křesťanskou mírovou konferencí na konzultaci Konference evropských církví v září 1988.
47. Zasedání Výboru pro pokračování v práci Křesťanské mírové konference v říjnu 1988 v Görlitzu v Německé demokratické republice.
48. Zasedání Pracovního výboru Křesťanské mírové konference v dubnu 1990 v Arnoldshalmu ve Spolkové republice Německo. Jednalo se o poslední Pracovní výbor před zánikem Křesťanské mírové konference.

Působení Milana Salajky ve světovém mírovém hnutí se dne dostupných pramenů jeví daleko více než bytostně aktivní, jako na příklad u J. L. Hromádky, spíše informativní a organizační.

14. Činnost po roce 1989

Již jsme zmínili porevoluční pedagogické působení profesora Milana Salajky v poslední podkapitole 10. kapitoly práce - Rok 1989 a odchod z fakulty. S činností fakulty souviselo teologovo jmenování na pozici předsedy Správní rady Husovy theologické koleje od 4. června 1990

V dubnu 1991 se stal členem správní rady společnosti s ručením omezeným Charinko. Jediným společníkem byl Výkonný výbor Praha 2 Odborového svazu pracovníků společenských organizací. Společnost se zabývala hospodářskou, zprostředkovatelskou, osvětovou a charitativně podpůrnou činností za účelem vytváření pracovních příležitostí, ale i službami realitní kanceláře a leasingu movitých i nemovitých věcí.¹⁸⁴ Své působení téhož roku ukončil.

V červnu téhož roku se stal předsedou Řídícího výboru Sociálně-humanitární akademie. Akademie vznikala podle vzorů ze západní Evropy jako místo pro dialog církví a společnosti. Profesor Salajka zde chtěl uplatnit svoje zkušenosti z ekumenických a mírových aktivit. Projekt se nezdařil a ve funkci skončil v ten samý rok.¹⁸⁵ Podařilo se ovšem založit občanské sdružení Ekumenická akademie Praha. Milan Salajka se podílel na přípravě stanov a koncepci vznikající organizace. Svou církví, patřící k zakládajícím členům, byl delegován jako zástupce v orgánech Akademie. Salajkovo působení nebylo z některých stran přijato v porevoluční době pozitivně. Milan Salajka proto odstoupil ze své funkce, aby umožnil fungování Akademie v novém uspořádání české společnosti.¹⁸⁶

---

¹⁸⁴ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Veřejný rejstřík a sbírka listin [online]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a24750&typ=full&klic=mod4ni> [cit. 29. srpna 2014].

¹⁸⁵ Rodinná kronika, s. 26. Rodinný archiv rodiny Salajkovy. Srov. Silný, Jiří. Teolog - gentleman. In: Svou naději jsem skládal v Tebe... Sborník k osmdesátinám Milana Salajky - kněze a učitele Církve československé husitské. Praha 2008, s. 40.

¹⁸⁶ Silný, Jiří. Cit. dílo (2008), s. 40.

Od 15. května 1994 pracoval jeden rok jako redaktor v nakladatelství Victoria Publishing, a. s. Předsedou představenstva této akciové společnosti byl podnikatel Viktor Kožený.¹⁸⁷

Po 34 letech se teolog vrátil do služebního poměru k Církvi československé (husitské). Od 15. dubna 2002 byl ustanoven jako duchovní při pražské Diecézní radě na půl úvazku. Jeho povinností byla příprava velkého schematismu církve a administrování náboženské obce.¹⁸⁸ Schematismus vyšel v následujícím roce a je důležitým dokumentem pro jakoukoli historickou práci o dějinách CČS(H).¹⁸⁹ Ve služebním poměru setrval Milan Salajka až do své smrti 22. ledna 2012.

---

¹⁸⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Veřejný rejstřík a sbírka listin. [online]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a20566&typ=full&klic=l8lere> [cit. 29. srpna 2014].

¹⁸⁸ Osobní složka Milana Salajky, Personální odbor ÚR CČS(H), Praha.

¹⁸⁹ Salajka, Milan. Proces ustavování a duchovní správy náboženských obcí Církve československé husitské 1920 – 2000. Praha 2003.

15. Charakteristika vybraných publikací

V následujících odstavcích poukážeme na některá díla profesora Milana Salajky. Výběr děl je dán nedostatečným doceněním některých publikací a nebo neznámostí některých v okruhu čtenářů z řad členů Církve československé (husitské). Jedná se ovšem jen o velmi stručný nástin několika děl.

Rok před vraždou amerického baptistického kazatele Martina Luthera Kinga vydává Salajka spisek Rasy a rasismus ve světě.¹⁹⁰ Shrnuje historii rasové diskriminace a některé rasové ideje ve filosofii, aby pak přešel k novozákonnímu pohledu na člověka a jeho bližního. Věnuje se římskokatolickým vyjádřením k rasové problematice. Kritikou nešetří koloniální mocnosti jako je Británie, Španělsko, Portugalsko i Spojené státy americké. Ze spisku je patrný zájem o otázky přesahující rámec teologie a o postihnutí aktuálních společenských problémů.

Středem života křesťana je modlitba. Proto samozřejmě teolog, navíc praktický, vydal knihu Modlitba věřícího společenství. Prvních třicet stránek pojednává o modlitbě jako takové ve vztahu k člověku, víře nebo Bibli a pokouší se modlitbu i charakterizovat. Zbýlých 70 stran představuje modlitby liturgické, starozákonní, modlitby ke svátostem a rovněž modlitby denní.¹⁹¹

Velmi důležitými díly zachycující dějiny fakulty je Milan Salajka znám. Je třeba upozornit, že mnoho archivních pramenů již bohužel neexistuje z důvodu nešetrného zacházení s archivem fakulty. Salajka se stal tedy primárním pramenem, který není možné opomenout.¹⁹²

Kalendář, osobní jména a křesťanské svátky je souborem křesťanských jmen, s vysvětlenou etymologií, a křesťanských svátků, s jejich vysvětleným smyslem.

---

¹⁹⁰ Salajka, Milan. Rasy a rasismus ve světě. Praha 1967.

¹⁹¹ Salajka, Milan. Modlitba věřícího společenství. Praha 1979.

¹⁹² Salajka, Milan. Úsilí CČS(H) na poli fakultní teologické práce a bohosloveckého vzdělávání. Praha 1987

Jména jsou seřazena jak podle aktuálního kalendáře, tak následně podle abecedy. Autor nastínil i dělení roku a historický vývoj měření času.¹⁹³

Téměř neznámou publikací, na níž se Milan Salajka jako odpovědný redaktor podílel je *Maria. Matka Páně*.¹⁹⁴ K fotografiím Vojtěcha Aubrecht vybral biblické texty. Publikace nám bohužel nic neříká o jeho mariologických názorech.

Druhou podobnou publikací je příspěvek v knize *Potrat ano-ne aneb na pokraji života*.¹⁹⁵ Příspěvek stručně shrnuje evangelický a katolický přístup k problému potratu. Z evangelického hlediska konstatuje, že „I klíčící život není naším vlastnictvím, nýbrž je to samostatný, Bohem svěřený život.“ Konzervativní katolické stanovisko vyjádřil ve čtyřech odstavcích téměř s dramatickým nádechem. Následuje obsáhlejší Křesťanský komentář k tématu. V něm shrnuje biblický podklad a upozorňuje na nebezpečí rychlých závěrů. V závěru statě konstatuje, že sexualita je člověku radostí a kritizuje postoj, kdy je člověku zakazována jak antikoncepce, tak i následný potrat. Těžištěm jeho názoru je starost o případné narození potenciálně nešťastných dětí.

Teolog si uvědomoval aktuálnost díla svých předchůdců. S postupem času se na většinu spisů zapomíná. Salajka proto vytvořil tři sylaby z myšlenek svých tří učitelů – profesora Otty Rutrleho, profesora Františka M. Hníka a profesora Zdeňka Trtíka.¹⁹⁶

---

¹⁹³ Salajka, Milan. *Kalendář, osobní jména a křesťanské svátky*. Praha 1995.

¹⁹⁴ Salajka, Milan (ed.). *Maria. Matka Páně*. Praha 1995.

¹⁹⁵ Salajka, Milan. *Komentář faráře husitské církve*. In Pekárková, M., Primusová, H., Uzel, R., Salajka, M. *Potrat ano-ne aneb na pokraji života*. Praha 2000, s. 93-101.

¹⁹⁶ Salajka, Milan (ed.). *Křesťanská víra a živá církev. Z duchovního a teologického odkazu prof. ThDr. PhDr. Otty Rutrleho*. Praha 2001. Salajka, Milan (ed.). *Náboženské ideály a křesťanská angažovanost. Svědectví prof. PhDr. ThDr. h. c. Františka M. Hníka o počátcích a původním směřování Církve československé*. Praha 2003. Salajka, Milan (ed.). *Křesťanská víra, církev a bohosloví. Teologická abeceda prof. Dr. Zdeňka Trtíka*. Praha 2004.

Závěr

Podle profesora Karla Bartla „teologie není samoučelná, ale slouží sboru“¹⁹⁷ Tak by se dalo hledět i na život profesora Milana Salajky. Jako služebník Církve československé (husitské) se v mnohém osvědčil a v lecčems zase neosvědčil. Z hlediska pohledu na jeho duchovenské působení, za základě použitých pramenů, lze usuzovat, že v tomto životním poslání uspěl. Jako mírového pracovníka lze Milana Salajku těžko hodnotit, pokus o objektivní hodnocení by byl možný za předpokladu, kdyby bylo umožněno nahlédnout do archiválií Křesťanské mírové společnosti. Kde přesně se archiv nachází se nicméně neví. Naskýtá se tu možná prostor pro obětavé badatele, kteří se mohou pokusit archiválie vypátrat a získat nebo alespoň zpracovat. Jako děkan Husovy fakulty Salajka dokázal objektivně převést fakultu těžkým obdobím totality. Na druhé straně se vnucuje otázka, za jakou cenu? Tu lze vyřešit dalším pramenným bádáním v patřičných archivech.

---

¹⁹⁷ Barth, Karel: Uvedení do evangelické teologie. Praha 1988, s. 201

Resumé

Profesor Milan Salajka se narodil 6. září 1928, zemřel 22. ledna 2012. Vystudoval Husovu československou bohosloveckou fakultu v Praze. Po studiu na Husově fakultě působil jako farář Církve československé (husitské) v náboženských obcích v Třešti, Hrušovanech u Brna, Starém brně, Praze na Žižkově a v Holešovicích. Již jako farář začíná působit v Křesťanské mírové konferenci a jako sekretář Ekumenické rady církví. Od září roku 1968 začíná působit jako odborný asistent na katedře praktické teologie. V roce 1969 se stává docentem pro obor praktické teologie a v roce 1970 je jmenován profesorem. Mezi lety 1973 a 1999 byl vedoucím redaktorem odborného časopisu Theologická revue. V letech 1976 až 1990 byl děkanem Husovy fakulty. Na Husově respektive Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy pedagogicky působil do roku 1999. V mírovém hnutí absolvoval na padesát zahraničních cest a dosáhl významných pozic. Vedle jeho odborných prací z oboru ekumenismu jsou velmi důležité práce z historie, především pro dějiny Husitské teologické fakulty a Církve československé (husitské).

Summary

Professor Milan Salajka was born on September 6th 1928 and he deceased on January 22nd 2012. He graduated from Hus Czechoslovak Theological Faculty in Prague. After his studies at Hus faculty he worked as a pastor of Czechoslovak (Hussite) Church in many different places such as Třešť, Hrušovany u Brna, Staré Brno and two Prague's quarters Žižkov and Holešovice. During his pastor works he took part in Christian Peace Conference and as a secretary at Ecumenical Council of Churches. In September 1968 he was hired as a specialist assistant at department of practical theology. In 1969 he was appointed as docent in the field of practical theology and was named professor in 1970. Between the years 1973 and 1999 he was chief editor of specialized magazine Theologická revue. He was a dean of Hus faculty from 1976 to 1990. Until the year 1999 he remained a member of Hus Faculty later renamed to Hussite Theological Fakulty at Charles University as a professor. As a member of Christian Peace Conference he took part in over fifty foreign missions and achieved high rank. Apart from ecumenism his works are also important on a field of history, mainly for Hussite Theological Faculty and Czechoslovak (Hussite) Church.

Prameny a literatura

Prameny:

Fond CČS(H), Archiv Katedry církevních dějin a práva UK HTF.

Fond NO Brno/Staré Brno, ÚAM CČS(H), Praha.

Fond NO Hrušovany u Brna, ÚAM CČS(H), Praha.

Fond NO Praha/Holešovice, ÚAM CČS(H), Praha.

Fond NO Praha/Žižkov, ÚAM CČS(H), Praha.

Fond NO Rychvald, ÚAM CČS(H), Praha.

Fond NO Třešť, ÚAM CČS(H), Praha.

Osobní složka Milana Salajky, Personální odbor ÚR CČS(H), Praha.

Rodinný archiv Rodiny Salajkovy.

Vzpomínky:

Lierová-Wendlíková, Jitka (*1949), vedoucí personálního oddělení Úřadu Ústřední rady CČSH a členka mládeže NO Praha-Holešovice v šedesátých letech 20. století - ústní sdělení dne 22. srpna 2014.

Literatura:

Barth, Karel: Uvedení do evangelické teologie. Praha 1988.

Butta, Tomáš. Rok 1989 v životě CČSH. In: 90 let Církve československé husitské. Praha 2010.

Cesta začíná. Informativní brožura o studiu bohoslovců Církve československé. Praha 1952.

Drtina, Vlastimil. Agenda. Praha: Blahoslav 1951.

Ebertová, Anežka a kol. Základy sociálně etické orientace Církve československé husitské. Praha 1983.

Farský, Karel. CČS: Stručné informace o náboženských názorech, úkolech a organizaci církve československé. Praha 1925.

Farský, Karel; Kalous, František. Československý katechismus: Učebnice pro mládež i věřící církve československé. Příbram 1922.

- Hník, František M. Dnešní stav ekumenického hnutí. In: Náboženská revue CČS, roč. 18, č. 4-5/1947.
- Hník, František M. Církev v čase rozhodování. K základům sociálně teologické orientace v Československé církvi. Praha 1956.
- Horák, Záboj. Církev a české školství. Právní zajištění působení církví a náboženských společností ve školství na území českých zemí od roku 1918 do současnosti. Praha 2011.
- Hrdlička, Jaroslav. František M. Hník a jeho obor v době dějinných národních zvrátů. In: Kontexty sociální a charitativní práce. Brno 2008.
- Hrdlička, Jaroslav. Patriarcha dr. Miroslav Novák. Život mezi svastikou a rudou hvězdou. Brno 2010.
- Hrdlička, Jaroslav. Život a dílo prof. Františka Kováře. Příběh patriarchy a učenice. 2007.
- Hynek, Miloš: Z činnosti odbojové organizace Obrana národa na Hodonínsku. In: Hodonín ve válce okupaci v letech 1939-1945. Hodonín 2005.
- Kalouš, František; Spisar, Alois. Učení náboženství křesťanského pro věřící církve československé. Příbram, 1929.
- Kaňák, Bohdan. ThDr. Rudolf Urban (1887-1934), příběh kněze Církve československé a docenta Husovy fakulty. In: Olomoucký archivní sborník. Olomouc 2009.
- Kaňák, Miroslav. Ze vzpomínek na cestu patriarchy Dr. K. Farského do Švédska. In: Theologická revue CČS(H), č. 1/1962.
- Kaňák, Miroslav. Stručný nárys dějin Československé církve vzhledem k jejímu vzniku a půlstoletému vývoji. In: Padesát let Československé církve. Praha 1970.
- Kovář, František. Deset let československé církve 1920-1930. Praha 1930.
- Kronika sametové revoluce. Praha 1989.
- Kučera, Antonín. Přešla fronta a Česká realita byla v plamenech. In: Hodonínský deník - Slovácko, 13. září 2011.
- Kučera, Zdeněk. Hoře a milost. Ke kořenům teologie církve radikálního modernismu. Brno 2001.

Kulaviaková, Dagmar. Církev československá na jižní a jihovýchodní Moravě v letech 1939-1945. Brno 2010. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Filozofická fakulta.

Kupka, Josef. Zastavení u díla pěti VMS. In: Blahoslav 1984. Praha 1983.

Lášek, Jan B. Vzdělávání duchovních a kazatelů v CČS(H). In: 90 let Církve československé husitské. Praha: Blahoslav, 2010.

Lášek, Jan B. Bibliografická časová tabulka. In: Naše doba – náš úkol. Sborník Milanu Salajkovi k šedesátinám. Praha 1988.

Líbalová, Olga, Zimmermannová Hedvika. Diakonie a sociální činnost Církve československé husitské. In: 90 let Církve československé husitské. Praha 2010.

Lochman, Jan Milíč. Oč mi v životě šlo. Cesty českého teologa doma i do širého světa. Praha 2000.

Miřejovský, Lubomír. Dopisy z XX. století. Praha 2004.

Nedbal, Lubor. Hodonín v období německé okupace 1939-1945. In: Hodonín : dějiny města do roku 1948. Hodonín 2008.

Novák, Miroslav. Základ je položen: Ježíš Kristus. In: Blahoslav 1982. Praha 1981.

Otavová, Jaroslava. Anežka Ebertová: Život a dílo. Praha, Bakalářská práce, UK HTF, 2012.

Otevřený dopis absolventů Husovy fakulty prof. J. VI. Polákovi. In: Český zápas, roč. 51, 14/1968.

Roer, Ingo. Christian Peace Conference. A place of ecumenical peace work: Development, structure, organs, tasks, activity, data. Prague 1974.

Rutrlé, Otto, Horský, Rudolf. Církev československá a praktické úkoly jejího díla. In: Padesát let Československé církve. Praha 1970.

Salajka, Milan. Husova československá bohoslovecká fakulta. 35 let života a práce. Praha 1985.

Salajka, Milan (ed.). Křesťanská víra a živá církev. Z duchovního a teologického odkazu prof. ThDr. PhDr. Otty Rutrlého. Praha 2001.

Salajka, Milan (ed.). Křesťanská víra, církve a bohosloví. Teologická abeceda prof. Dr. Zdeňka Trtíka. Praha 2004

- Salajka, Milan (ed.). Náboženské ideály a křesťanská angažovanost. Svědectví prof. PhDr. ThDr. h. c. Františka M. Hníka o počátcích a původním směřování Církve československé. Praha 2003.
- Salajka, Milan (ed.). Maria. Matka Páně. Praha 1995.
- Salajka, Milan. Modlitba věřícího společenství. Praha 1979.
- Salajka, Milan. Kalendář, osobní jména a křesťanské svátky. Praha 1995.
- Salajka, Milan. Komentář faráře husitské církve. Pekárková, M., Primusová, H., Uzel, R., Salajka, M. Potrat ano-ne aneb na pokraji života. Praha 2000.
- Salajka, Milan. Křesťané v zápasech o mír a pokoj ve světě. Praha 1983
- Salajka, Milan. Proces ustavování a duchovní správy náboženských obcí Církve československé husitské 1920 až 2000. Praha 2003.
- Salajka, Milan. Rasy a rasismus ve světě. Praha 1967.
- Salajka, Milan. Teologie a praxe církve. Praktická teologie. Ekumenismu. Praha 2000
- Salajka, Milan. Úsilí CČS(H) na poli fakultní teologické práce a bohosloveckého vzdělávání. Praha 1987.
- Salajka, Milan, Kučera, Zdeněk (ed). Husitské bohosloví. Ročenka. Praha 1995, s. 50.
- Salajka, Milan, Pokorný, Petr. Naše dnešní ekumenická práce. In: Český ekumenismus. Theologické kořeny a současná tvář církví. Praha 1976.
- Seydewitz, Max - Seydewitz, Ruth. Dáma s hranostajem : největší loupež uměleckých skvostů v dějinách lidstva. Praha 1964.
- Silný, Jiří. Teolog - gentleman. In: Svou naději jsem skládal v Tebe... Sborník k osmdesátinám Milana Salajky - kněze a učitele Církve československé husitské. Praha 2008.
- Smolík, Josef. Josef L. Hromádka. Praha 1991.
- Spisar, Alois. Ideový vývoj církve československé. Praha 1936.
- Tonzarová, Hana. Církev československá husitská v ekumenických vztazích. In: 90 let Církve československé husitské. Praha 2010.
- Urban, Rudolf. Die tschechoslowakische hussitische Kirche. Marburg/Lahn 1973.
- Vašek, František, Štěpánek, Zdeněk. Trnitá cesta moravského duchovenstva (1939-1945). Brno 2003.
- Základy víry Církve československé husitské. Praha 1975.

Zpráva o I. řádném sněmu Církve československé konaném 29. a 30. srpna 1924 v Praze na Smíchově. Praha 1924.

Základy víry Církve československé husitské. Praha 1975

Encyklopedie a slovníky:

Kol. autorů. Slovník českých filozofů. Brno 1998.

Elektronické dokumenty

Jindra, Martin. Karel Vodička (1890-1970). Ústav pro studium totalitních režimů. [online]. 21.8.2014 [cit. 2014-08-21]. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/cs/karel-vodicka-1890-1970>.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Veřejný rejstřík a sbírka listin. [online]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a20566&typ=full&klic=l8lere> [cit. 29. srpna 2014].

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Veřejný rejstřík a sbírka listin [online]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-vypis?subjektId=isor%3a24750&typ=full&klic=mod4ni> [cit. 29. srpna 2014].